

SAUCZEK JAKAB
 os. és kir. udvari arany és ezüst paszomány-
 áru gyáros
Bpest, IV., Sütő-utca 5.
 Különlegességei:
**Övcsatok, kézimunkákhoz való
 készítéska-zárak, ::
 antikpaszományok,
 rojtok, :: :: :: bojtok,
 csipkék, :: :: :: fémszálak.**

MAGYAR STRUCZTOLLPAR.
 Dús választék! Saját gyártmányú
Struczto
 Kócsag
 divatos tűzék
 NŐI KALAPOKRA.
Guttmann Antal Budapest, IV.,
 Bécsi-utca 3. l.
 Olcsó gyári árak. Festés, tisztítás,
 gondnórités. — Telefon 91-13.

Rozsnyay Mátyas **chininezukorkája** itálen chininből.
 Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fimei vándorversenyén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.
Láz ellen!
 Nem keserű!
 Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.
 Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas nevelésére olvasható. 11266
Rozsnyay Mátyas gyógyszerész
 Arad, Szabadság-ter.

KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET Fennáll 1892 óta.
 Főorvos Dr. JUTASSY JÓZSEF bőrgyógyász, egészségügy-tanár, az orvosi kozmetika legelő és legnépszerűbb szakorvos Magyarországon.
 Sikereink titka hogy tudományos alapon, szolidan dolgozunk.
 Szépségrontó bőrbajokat jóitalás mellett gyógyítunk (pattanás, kiütés, miteszter, zsírosság, szárazság, vörösség stb.)
 Felesleges képződményeket nyomtalanul eltávolítunk (lencse, szemölcs, anyajegy, sebhely szőr)
 Hiányokat természetes úton pótolunk (simaság, üdesség, szín, haj).
 Elváltozott arcoat esztétikailag rendezhetünk (ránok, őrök, süppedések, ferdültségek stb.).
 A készletek ára bő használati ntasítással: Egy teljes készlet 10 korona, egy próbakészlet 5 kor.
 1. Bőrkoftató-készlet: szerei hóhérré teszik a fakó, sárga v. barna arcot, a szeplőt, májfoltot gyökeresen elmulasztják.
 2. Bőrgyógyító-készlet: a zsíros, fényes, kihervülő, könnyű bőrt (mitieszter) szolgál; gyógyítja a "bortakát" (mitieszter), a pattanást (vimmert), a bőrlilkaosokat (pörus), a túlságos izsádságot, vörös kezecet, vörös orrot, fagyási foltokat.
 3. Bőrápoló-készlet: szerei a természetből szép tisztá, normális arc és kéz bőrt készreállítják, üdítik; a kényes, száraz, hámlos, durva, érdes, libabőrös, sörnyörő bőrt finomítják, puhítják, simítják; a petyhüdt bőrt felfrissítik, s megmenekítik a további fonyadástól; a ránokot eltüntetik.
 4. Bőrhámlasztó-készlet: elmulasztja a túg bőrpörusokat a benne illo évtizedes miteszterekkel együtt; eltünteti a pattanások nyomait, a lencsefoltokat és a kisebb sebhelyeket (hímőhely); leszedi a legmakacsabb szőpít és májfoltot, a lángvörös rózsapattanást és a kékés borvirágot is. A bőrhámlasztás körülbelül egy heti szababagsággal jár.
 5. Hajfestés: A hajfestés nagy gondot ad, mert a hajfestékek közt kevés az ártalmatlan és megbízható. Dr. Jutassy főorvosunknak hosszú tapasztalatai alapján végre sikerült olyan hajfestéket előteremnie, mely ez idő szerint a legökéletesebb: tudnillik csak a hajra fogja, a fejbőr nem, a fejbőrrel nem piszkítja, természetes színt ad, mely nem fakul és színeket nem játszik, a kezelés igen egyszerű, idegen segítséget nem igényel és sem a hajnak, sem a fejbőrnek nem árt. Egy adag Dr. Jutassy-féle hajfesték ára használati utasítással 10 K és kapható a következő hét színtartományban: vörössesróke, világossróke, hamvasróke, világosbarna, gesztenyebarna, fekete.
 Főraktár: **KOZMETIKAI GYOGYINTÉZET** Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 4. szám.

ÁGYTOLLAK!
 Legelőnyösebb bevásárlási forrás:
 Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 2.
 Tessék árajánlatot kérni!

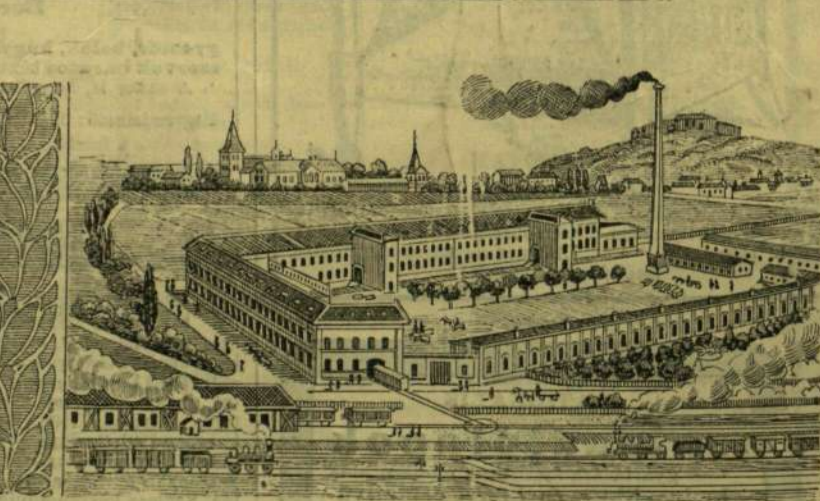
BUTOR
 izléses és szolid kivitelben teljes lakberendezések készpénz vagy részletre kapható
Sárkány J.
 butoriparosnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

HÖLGYEIM!
 Egyedül csak az én kipróbált szerem utólrhetetlen — a havi tisztítás elmaradhatatlan. Erőtelten drágább, vagy olcsóbb szerektől óvakodjunk! Egyszeri kísérlettel nyomban meggyőződök. 1-60 országos csomag 450 márká, 11-80 országos 650 márká. Membranthennam, Japánol, vagy egyéb értéketlen szerekek ösze nem tévesztendő. K. szaszony a lévőkezők írja: A küldött csomagok nyomban meg volt a kívánt hatáson, kérek azonnal 1 üveg 11. országos, mert sok lemaradott van. — Csak közvetlen díszítet postaszékküldés: St. Antonius laboratorium, Berlin 270. Heltigegelstsz. 38.

Riessner-Kályhák,
 a világ legjobb és használatban legtökerekosabb folytonoségő Egészségi szempontból a legideálisabb rendszer.
 Egyszeri betűzéssel egész télen ég, midőn a sok fáradsággal és költséggel járó mindennapi betűzés megtakarítatik. Látható tűz, eredeti biztonsági szabályozó. Gázálás vagy robbanás teljesen kizárva, ellenben mindig egyenletes és egészséges melegség, különösen a szoba alsó légrétegeiben is.
 Egyedüli elárúsítás, nagy választék és raktár.
Ringelsen Testvérek cégénel
BUDAPEST V., Hold-és Sálthory utca sarkán.

Párisi világtállítás 1900: Grand Prix.
Kwizda Restitution - Fluidja.
 Mosóvíz lovak számára, egy liter ára K 2-30. — Udvari és verseny-istállóknak több mint 40 éve használatban; nagy fadalmak után újra erősít, az inak merevségét megszünteti és a lovat trainingben kiváló képességre teszi.
Kwizda Restitution-Fluidja szőjegy, cimke és csomagolás védeve. Csak az itt látható védjegyvel valódi. Kapható minden gyógyszerárban és drográriában. — Képes árjegyzékek ingyen és bérn.
 Fő- raktár: **Török József** gyógyszerész Budapest, Király-utca 12, Andrássy-út 23.

Dávid Károly és fia
 DOBOZGYÁRA
 POSTATAKÁRÉK-PÉNZTÁR
 MAGYAR-CHEQUE-SZÁMLA 4841.
 OSZTRÁK CHEQUE-SZÁMLA 847956
 SÜRGÖNY-CZÍM: „CARTONAGE”
 TELEFON: 41-48.

Részlet-fizetésre **fehérneműek** **GLOBUS R.-T.-nál**
 Budapest, VI., Teréz-körút 3.
 Tessék 10. sz. Árjegyzéket kérni. — Bőrgarnitúrák, amcipők, bőrnők, láncszővegek, hangszerek, káncsúrt, evőeszközök és dísztárgyak, vas- és részbutorok, vadászfegyverek részletfizetésére. Árjegyzék csak a csik megnevez. küld.
 ÁRFELEMELÉS NÉLKÜL!
 Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG
 SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL** BUDAPEST, OKTÓBER 23.
 Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Egyes szám Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona, Félévre — 8 korona, Negyedévre — 4 korona. A Világkronika-val negyedévenként 80 fillérrel több.
 Kiadói hivatal: IV. Egyetem-utca 4. Ára 40 fillér.
 Külföldi előfizetéseket a postailag meg-határozott viteldji is esztalándó.

BOHUS-SZÖGYÉNY ANTÓNIA SZOBRA.

Az utókor, melyet gyakran szoktak emlegetni, mint a valódi érdemek jutalmazóját, kelletlenül hamarabb feled, különösen olyan érdemeket, a melyek hatása nem érezhető a mindennapi életben s olyan egyéniségeket, a kiknek élete a jelennek, a maga korának szolgálatában merült ki. Alig húsz éve, hogy meghalt Bohus-Szögyény Antónia s ma már a fiatalabb emberek nagyobb része, mikor hallották, hogy szobrot emelnek emlékezetére Világoson, meglepetve nézhetet körül, mint a ki nem tudja, ki volt és mivel szolgált rá erre a nőket ritkán érő kitüntetésre ez az előtte ismeretlen hölgy. Pedig a régebbi nemzedék jól emlékezik még rá, tudja, hogy a legnagyobb tiszteletre méltó nőalakok egyike volt az utolsó félszázad magyar életében, a kit ezenkívül a véletlen nevezetes történeti események tanujává és ha csak epizód-szerűen is, szereplő-jévé tett.

Bohus-Szögyény Antónia nagyon magas kort ért; három év híján kilenczven éves volt, mikor 1890-ben meghalt. Az ország legrégibb és legelőkelőbb családjainak egyikéből származott s alig volt még 20 éves, mikor férjhez ment Bohus Jánoshoz, a világi kastély és uradalom urához. Mindvégig felváltva hol Világoson lakott, hol a fővárosban, a hol szintén volt palotájuk a Dorottya-utczában. Itt érte az 1838-iki árvíz s két kis gyermekével együtt kiállotta minden veszedelmét és szenvedéseit. Világoson a harminczes években a lázadó oláhok fenyegették életét. Az akkori mozgalmas idők a nőket is a bátorság és lelki erő olyan próbái elé állították, a melyenkről a mai, viszonylagos nyugalomban nevelkedett nemzedéknek alig lehet fogalma.

A szabadságharc Pesten találta Bohus-Szögyény Antóniát; Pest bombázásakor csak nagy nehezen tudott elmenekülni a veszélyeztetett fővárosból Aradra, a hol szintén nem lehetett nyugalma, mert a mikor a eszásáriak bombázták a várost, benszorult ő is és kiállotta az ostrom minden borzalma. Olyan nagy események, mint a szabadságharc volt, érzetik hatásukat nemcsak a közszereplő férfakkal, hanem mindenkivel, kicsivel, nagygyal egyaránt s a mi az utókor emlékezetében mint dicső lelkesedést keltő tény él, az egykorának

annak inkább csak a szenvedéseit érezték. A kik a szabadságharczi idők átéltek, azok ha nők és gyermekek voltak is, mind megszenvedték az akkori viszontagságokat. A véletlenség úgy hozta magával, hogy Bohus-Szögyény Antónia neve szoros kapcsolatba került egy szomorú történelmi esettel: a világi kastélyukban írták alá. Bohusné jelen volt ennél az eseménynél s részleteit megírta naplójában, melyet most az emlékére emelt szobor bizottsága újra lenyomatott a

BOHUS-SZÖGYÉNY ANTÓNIA SZOBRA, PHILIPP ISTVÁN MŰVE, VILÁGOSON. — Jalfy Gyula felvétele.

leleplezés alkalmával kiadott emlékfüzetben. A szobát, melyben az esemény végbement, ma is kegyelettel mutogatják a világsi Bohuskastélyban.

A kufsteini, jusefstadi, komáromi, új-épületi börtönök lakóiért a szabadságharcra következő borzalmas időkben senki se tett annyit, mint Bohus-Szögyény Antónia. Társzeker-számra küldte nekik az érleli szert, ruhaneműt, minden egyebet is megtett szenvedéseik enyhítésére. Haynau ezért maga elé is idéztette és megfenyegette, de a bátor lelkű nőt ez sem tudta visszaraszni. Továbbra is talált rá módot, hogy vigasztaló szerepét folytassa.

Az abszolutizmus idejében Bohus-Szögyény Antónia középpontja volt a pesti magyar társadalmi életnek: termel nyitva állottak a magyar ügy előharcosai előtt s nem egy hazafias mozgalom indult ki innen, nem egy eszme magvait hintették el az ő finom műveltségű, előkelő köréből. Akkor, mikor az egész magyar élet jóformán teljesen a társadalmi életre szorított, nagy fontossága volt az ilyen társadalmi köröknek, az egyedüli helyeknek, a hol az emberek szabadon, veszedelemtől való félelem nélkül nyilváníthatják eszméiket.

Később főleg a jótékonyági mozgalomban talált magának Bohus-Szögyény Antónia eredményes működési kört. Nagyon sokat tett a kisedővász terén. Már a szabadságharc előtt is, Brunswick Teréz grófnő példájára kisedővót alapított Világoson s később is mindig szolgáltatta ezt a fontos ügyet munkával, anyagi áldozattal, jó példával. Alig volt jótékonyági mozgalom, a melyben tevékeny részt ne vett volna s az ő részvétele rendszeren biztosította a sikernek. Mindenben, mindig előljárt, a hol az asszonyi szív munkájára volt szükség; alakja szinte tartozéka lett a hatvanas-hetvenes évek társadalmi életének. Nem a szereplés vágya vezette, hanem a jó szív, a mások sorsán való zsegetés vágya.

Igazi asszony volt, a régi fajtából való, a ki naggyá tette a szűk korlátok közé szorított szerepkört, melyet kora felfogása az asszonynak juttatott. Példája volt annak, hogy bárhova állította is az embert a sors, mindenütt mivelhet nagyot, emlékeztetre érdemeset.

FEHÉR ASZTAL...

Ki már rég csöndes békét akarok, Akaratlan vitéze annyit harcolnak, Boldog révem a fehér asztalok, Hol piros bort és derűs kedvet adnak.

Horatiusi arany örömök

S tiburii villa nékem nem jutottak, Nem osztályom a nagyság, az örök, R'sze az isteneknek s boldogoknak.

De alkonyati fények idején

Vigan maraszt a békés kocsmaszta, És boldog, esti bánattal vigasztal.

Áldott legyen! Nagy útról jöttem én,

Dalolva és csalóva visszatérek, Vár rám egy asztal, hol még szép az élet.

Juhász Gyula.

NAPFOGYATKOZÁS.

Baglyok énekelnek:

„Tiszteld atyádat uradat,
Hogy soká éljen ezen a földön;
Ne tudd, ha jön a virradat,
Ne tudd, a nap ha följön;
Ne tudd, ha valaki agyabugyál;
Csak alügyál, csak alügyál;
Míg alszol, az nekem haszon:

En úgysem alhatom,
De álmodat meglophatom —
Az éj az én napom!
Az éj s az álom: ez az élet üdve;
Jobb éjjel, alva és fekdüve,
Mint nappal s éberen:
Az ébrenlét csak küzdelem,
Oly rút s oly egészségtelen;
Az minden bajnak ránk hozója,
Veszélynek és vizsálynak okozója,
S mely mindkettőt szüli: vitának,
Az alvók nem vitáznak.
Alügy, alügy, oly szép az éj,
Az álom: élet, alva éj,
És alva halj! Nincs szebb halál.
Csak alügyál, csak alügyál!

Kakasok felelnek:

„Megállj, megállj!
Idő előtt ne téj álomra, népem!
Nem alkonyi ez a homály;
Csak napfogatokozás van épen.
A nap még főt az égen;
Kisüt ma még, vigyázzatok,
S betündököl hízatok.
Aludni akkor sem lesz késő,
Ha majd az igazi, nagy éj jó,
Az éj s komor kísérete;
Koczkán az alvók élete!
A bős bagoly békét hihol,
És megrabol, míg aluszol.
Csak ébren, ébren, ébren éj;
Halált az éj hoz, csak az éj,
Ha nincs, a ki vigyáz,
Hogy meg ne lepjen a veszély,
Mig aluszik a ház.
De hogyha éj lesz is, ne félj,
Nem tart örökké Isten éje;
Hajnal hasad följe.
Bár nem riadna is elje
A hajnali madár szava,
Oh, nincs örökös éjtszaka,
Csak egy: a sír maga.»

Vikár Béla.

A GALAMB PAPNÉ.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Móríc Zsigmond.

VIII.

Egészen új hangulat támadt bent a szobában. Míg künt egyforma sűrűséggel esett az eső, s úgy látszott, mintha kíméletlen függöny borult volna az ablakokra, idebent annál bizalmasabb lett a fiatal pár érzése. Egymásra voltak utalva, s mivel épen csakis erre vágytak, nagyon szívük szerint jött az időjárás beavatkozása.

Elmúlt már minden komolyság az évődésekből s az asszonyka egész délelőtt a legfurcsább tréfákkal mulatott. Egészen úgy tett, mint a gyerekek, a kik játék közben azokat a munkákat gyakorolgatják, a melyekre majd az életben lesz szükségük. Ő is mintha csak tréfából tanultatta volna, hogy kell majd később komolyan pörölni.

„Elhiszem rubintom, elhiszem, — kiáltott fel, a mint valami furcsa megjegyzésére az ura hatalmas kacagással felelt, — elhiszem, hogy magának nincs más célja, csak hogy a feleségét csúffá tegye. Akármit szólok, rögtön bizonyítja, hogy jobb lett volna hallgatnom. Csak azt szeretném mégis tudni, igazán megvan-e győződve felőle, hogy én tőlem csak ostobaságok telnek ki?”

A férfi újra harsogva elnevette magát. — Jól van! — kiáltott fel az asszonyka, — nem szólok többet egy szót sem, de maga se szóljon, mert akkor — ütök!

Ezzel sarkonfordult s az ura harsány kacagása közben egyszerre csak odaállott a ruhaszekrény elé, kinyitotta és belenézett, hogy is kéne azt rendbeszedni.

Egyik csomót a másik után szedte ki s tele rakta velük a körüllevő székeket, a gépét, az asztalt, az ablak párkányát. Az ura csak nézte, nézte, nagy lelki gyönyörűséggel a maga kis

házi sárkányát, a ki a siffon-rendezésben is bizonyosan épen olyan bájos logikával fog eljárni, mint a filozófálásban. Nem baj, az volna a furcsa és váratlan, ha egyszerre csak hozzáfogna rendes kis polgáraszsonyos módon végezni valamit. Ő, be nem illenék hozzá. S bár annak is megvan a maga haszna, szinte sajnálná, ha valami közönséges erény sülné ki belőle.

Már látszott, hogy igazán nagyszabású lesz a rendezés, mert a rendetlenség már akkora, hogy nem is lehet nagyobb.

És ekkor az asszonyka egyszerre elfelejtkezik nagy fogadalmáról s megszólal:

— No, csak buta vadnép lakik a maga falujában.

— Miért?

— Mióta itt vagyok már! Még ajtót sem nyitottak rám.

— Ez nem vadságból van, hanem épen gyöngédségből.

— Szép gyöngédség, engedik, hogy itt megöljön az unalom magával.

— Pedig ép azért nem jönnek, hogy ne zavarják az unalmunkat.

— Mondom!

— Itt az a szokás, hogy az első héten nem mennek el az új házassokhoz. Úgy-e nem örülünk volna se tegnap, se tegnapelőtt, ha betoppan valaki?

— Nem örülök én holnap sem. Ha eddig nem jöttek, ezután is otthon maradhatnak.

Ezalatt szaporán járt a kezecskéje, s mind kiszórta, a mi még a szekrényben volt. Mivel pedig már másutt nem volt hely, hát egyszerűen a földre dobálta a finom fehérneműeket.

Az ura nagy élvezettel nézte, mit csinál. Roppant kíváncsi volt rá, mi lesz ebből.

Hanem egyszerre csak kinnéz az ablakon s látja, hogy a kuratórné nagyszerűen felöltözve, fekete selymekedőben jön át az utca túlsó oldaláról a csutkából csinált átjárón keresztül.

Ez biztosan idetart!

Nem tudta, örüljön-e vagy megijedjen. Félve szólalt meg.

— Édes!

Az asszonyka oda sem ügyelt. A rendet szaporította azzal, hogy az összetartozó darabokat kezdte még jobban szétdobálni.

— Lelkem!... Gyönyöröm!... Vendég jön!

A kis asszonyka mint az órsó fordult sarkon. Elképedve bámult az urára.

— Farkast emlegettünk, a kuratórné idején. Látom, mert nagyon idénzeget és szörnyen mosolyog.

A kicsi asszony oly dübbe jött, hogy leült a szépen vasalt ingek tetejébe.

— Ilyen tapintatlanság is csak ezektől a buta vadparasztoktól telik ki, — mondta elkeseredve.

— De lelkem, ő nem tud róla, hogy neked szombaton délután dolgoz van.

— Jó, jó, csak védje. Csak védjen mindenkiket a feleségével szemben. Ő, nincsen dolgom, a viláért sincs! Nincs egyéb, csak hogy ötlet várjam. Épen ahhoz készültem. Úgy sincs okosabb dolgom, mint hogy parasztasszonyokat fogadjak.

Ezzel kapta, fogta a legelső ruhaeszmét, a mi a kezébe került s bedobta a szekrénybe. Aztán a másikat, utána meg a harmadikat. Sorba valamennyit. De tudja Isten, hogy volt, a sok ruha, a mi máig szép rendben volt a szekrényben, most nem fért meg többé olyan jó békességben. A java, épen a gyönyörűen himzett ingek kimaradtak. Hiába nézegetett, nem volt hely, a hova ezeket bedughatta volna.

Fogta hát s az ura kétségbeesett mosolygása közben bedobta a hálósobába, az ágy tetejére. A szekrény ajtaját pedig mérgesen becsukva, levetette magát a divánra.

— Na, most már tetszeni fogok a maga nagyságos vendégének. Elégge puczos dáma vagyok már? Kár, hogy nincs rajtam grand-toilette!... Mert megsértettem volna önagságát, ha munka közben talál. Meghasad a szívem, ha arra gondolok, mit kellett tennem a maga kedvéért. De maga fogja elrendezni azt a siffont, annyit mondok magának, ha már ilyen kegyetlenséget tétetett velem.

— Szívem, édes, de az Istenért, én nem kívántam, hisz én csak nem mertem szólani,

hogy hadd maradjon minden úgy, a hogy van, legalább látják, hogy milyen dolgos kis menyecske a tiszteletes asszony. Az itt a fontos. — Ne hazudozzon itt nekem! Hát nem azt mondta, hogy «ha tudta volna az az asszony, hogy dolgom van, nem jött volna ide.» Ha csak egy csöpp józan eszem van, pedig van, mert még nem sikerült magának megfosztani tőle, ebből megérthettem, hogy ha egy eselédből lett rossz parasztasszony idején, akkor nekem nem szabad semmi dolgomnak se lenni.

— Jaj édes, ha így...

— Mit így! Csak mondja ki, hogy ha így beszélek és nem a maga szájaize szerint, akkor megúnt.

— Soha! Soha!

Ebben a pillanatban kopogtak az ajtón.

A pap megdöbött, mi lesz most. Félve leste a felesége arcát, még szólni is elfelejtett.

De megszólalt az asszony. Erős, tiszta, csengő hangon kiáltotta, hogy:

— Szabad!

Kinyílt az ajtó s belépett a kuratórné.

— Jónapot kívánok, édes tiszteletes asszonyom. Kezét csókolom, édes lelkem galambom.

A kis papné hozzá sietett.

— Jónapot, jónapot! No, maguk ugyan megvárakoztatják az embert! Itt kell ülni hetekig jegybe, gyűrűbe, míg egyszer ajtót nyit rá valaki. Szép bizony, senki sem akarja tudni, nem halt-e meg azóta a papjuk!

Ezzel átkarolják egymást s olyan egészséges csókot csattantanak el, hogy a papnak kerekre nyílt a szeme.

A másik pillanatban, a hogy magához jött, már nagy örömmel konstátálta, hogy a világ legnépszerűbb papnéja az ő kis felesége lesz.

A kuratórné arca is ragyog a boldogságtól és a büszkeségtől. Csak úgy kiabál róla az öröm: Ilyen papné még nem volt Gáton!

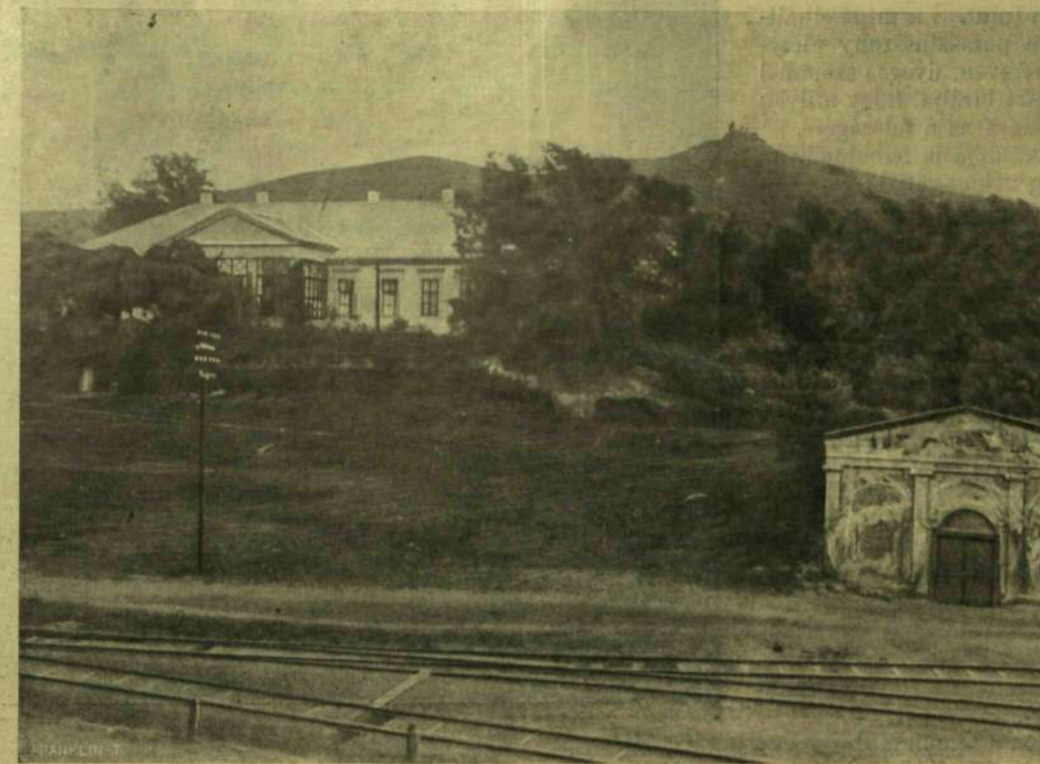
— Oh, lelkem angyalom, édes tiszteletes asszonyom, tudom én, milyen várt vendég az új házassoknál akárki is a kerek egy világon!

Sora van mindennek. Míg a fiatal párnál a nappali csók a vendég, addig nincs ott szükség más lábalattira.

— Oh, nem vagyunk mi olyan fiatal házassok! Elmúlt annak már több egy heténél, hogy idehozott ez a vén pap. Csak épen hogy rá nem üntünk meg egymásra. Úgy-e, te vén uram! Te venség!

És gömbölyű kis kacsójával szerelmesen megveregette az ura orcáját. Ez pedig neki-bátorodva, derékon kapta a kis asszonykát s ragyogó szemmel nézett a kuratórnéra, a ki boldog volt és kevély, hogy szemtől szembe láthatta, mennyire szereti a nagyúri kisasszony az ő papjukat. Úgy nézte, mintha neki is szólna abból valamennyi, mintha az ő fia is volna egy kicsit a pap.

Erre a háziasszony szépen letelepíti a vendégét s olyan friss csévegés bekezd vele, hogy

A BOHUS-KASTÉLY VILÁGOSON, A MELYPEN A FEGYVERLETÉTELT ALÁÍRTÁK.

no! Bámul is az ura eleget és gyönyörködik. Honnan veszi ez az asszony azt a frisseséget, azt a nagy közvetlenséget? És ezt az érdeklődést! Hol tanulta? Hol leste el?

Az aranyos kis papné pedig egy szuszra elmondattott minden, de minden pletykát, a mi a faluban tiz esztendő óta felgyűlt. Sorra mentek az időjárásról, a házimunkákon, meg a mezeieken keresztül, míg végre kisült, hogy a tanító parasztlányt vett el, magánál vénebbet, de gazdagot, a ki azt mondta, lelkem, hogy a papné sem ereszi maga elibe az «elegancziában». Lakik a faluba özvegy papné is, annak meg hat lánya van, ő, be szívesen adtak volna legalább egyet a tiszteletes úrhoz. «De csak van egy férfinak annyi elővaló esze, hogy azokat nem veszi el... Nagy ott a mutató, de egy krajezárfa se csörög a zsebbe. Sokszor volt már ezen az elbukti. Meg aztán szerenés az a férfi, a ki el nem veszi, mert olyanok azok, mint az éles kés. Nincsenek azok jó békességben egymással se. Csupádon csupa pörpöpatvar, egyéb azoknak a szájából nem hallik. De azért lelkem, ha fiatalember kerül a házhoz, olyan színesek, mézesek, mintha angyalnál is angyalabbak volnának. Pedig az a! A szegény eseléd azt se tudja, hogy ugorjon, azt se tudja, mi nekik a kelletlen, mi a kellő...»

A tiszteletes asszony olyan angyali arccal hallgatja.

— Ó be de alig is lehet egy nap említeni a lelkem tiszteletes asszonyt a Vilma kisasszonnyal, ej, pedig de nagyon szeretett volna itt páváskodni papnének. No, mi meg is voltunk ijedve, ha mégis megfogják a tiszteletes urat. Jaj, be örülök, lelkem, galambom, egy jó tiszteletes asszonyom, hogy maga jött ide virág-szálnak a pohárba, galambnak a kalitkába.

Repül az idő, mintha puskával kalitgatná.

— Mondja már, kuratórné asszonyom.

— Mit, lelkem aranyom?

— Hát arról az úrról nem szól a nóta, a ki nekem komendáltak Gátról.

— Csak nem a Torzsa Ábrist!

— De.

— Jaj, teremtom, csak nem!

— De bizony, ki a, mi a?

— Mán azt a tiszteletes úr jobban tudná elmesélni nálam. Együtt jártak gyerekkorukba, jól tudják egymás dolgát. Főfő katoná. Nagy kapitány; a király mellett volt, de nagy korhely, hát elcsapták.

— No, akkor épen nekem való lenne! — nevetett a papné.

A kuratórné hamisan nevet, mint a ki érti s a papra is odahunyorít. A fiatal férj is mosolyog, de a szíve mélyén riadozva figyel az asszonyára. Honnan jut annak eszébe a földesúr? Minden szó s minden arczmozdulat sebet üt a férj szívében. Nem, egy fiatal asszony-

ISKOLÁSGYERMEKEK ÉNEKARA.

GYÜLEKEZÉS A TEMPLOM ELŐTT. (A választóra támaszkodó alak béró Bohus László.)

nak nem szabad más férfi iránt érdeklődni, csak a saját ura iránt. S a mint elhallgatja a parasztság pletykáit mereven, üveges szemmel egyre azt bírálja, hogy milyen hatást tesz az a feleségére.

— Az apja is félbolond. Az mindig itthon van, ki nem búvik az odvából. Asszonygyűlölő. No de a fiának osztán egy félvilágra való asszony is kevés, a hogy hallik. De man úgy mondják, végin van a gáti uradalom ott is, de a becsület is.

— Hogy-hogy?
— Hát az öreg úr a birto-
kot, a fiatal meg a becsületét
járta le. Azt beszélik, letette
az uniformist, nincsen már
kardja.

— Ki mondta? — kérdi a
pap is megütközve.

Igen kerülő úton jött a hír,
a hogy a kurátorné elmagya-
rázza, de aztán annál megbiz-
hatóbb!

— Az a témonda, hogy egy
gyenyeralisnak megszöktette a
feleségét is, meg a lányát is,
de egyszerre.

— Ugyan!

— Egy napon, egy kocsin vitte el mind a kettőt, mégse tudott a két fejéreléd közül egyik se arról csak egy betűt se, hogy a másik is volt volna valami szövetsége. Nagyon fura históriának kellett annak lenni. Úgy mondják valahogy, hogy egyiket sem akarta örökösén a kettő közül, hát man abból a tulajdon városból átkocsikáztatta őket a másik városba. Ott osztán úgy intézte, hogy egyikkel is, másikkal is kijátszotta, kiszerezte magát, osztán estére kelve összeszedte őket, oszt aszont, hogy no, galambkám, gyereünk vissza a fészketekbe. Ott a ti helyetek.

— No még ilyet!

— Nem is lett volna semmi baj, ha úgy nem lestek vón Ábris úr után az asszonyok, mint a heja a csirkére. Az asszonyok csináltak nagy kalamajkát a suskusból... De az már való is, hogy az asszonyok mind úgy bolondulnak utána. Csak ha néha itthon van, a jányok mit nem csinálnak érte, hogy legalább láthassák!
— De bolondok! — szolt a papné, a ki csak úgy itta a szót.

— Bolondok, tiszteletes asszony, bolondok, de hát egy asszony se tehet arról, hogy bolond.

— No én azt szeretném látni, hogy az én eszemet vegye el valaki, ha nem akarom!
— Hohó, lelkem, — szolt közbe kinosan nevette a férj.

— Ó, lelkem tiszteletes asszonyom, még csak az kéne, hogy egy ilyen drága szerelmes fiatal asszonynak is gavalléron járjon az esze. Persze hogy a világ legkülönb gavallérja az ura a tiszteletes asszonynak. Nagyméltán. Mert nincsen a világon még egy ilyen áldott jó ember, mint a tiszteletes úr! Uram bocsá' összehasonlítani vele Torzsa Ábris urakat.

A papné egy lapos pillantással végig mustárta az urát, de azért igen nyílt és őszinte hangon mondta:

— Nem is választottam volna uramnak, ha nem olyan volna.

A férje elmosolyodott, de a kurátorné megbotránkozva szolt:

— Jaj, tiszteletes asszonyom, lelkem, az már nem a mi szavunk. Nem mi választjuk az urunkat, hanem az minket. No de én nem karatolok itt tovább, hanem összeszedem magam, oszt odább egy házzal. Csak azt mondom még, hogy az Isten áldja meg a tiszteletes uramnak minden lépése nyomát, hogy egy ilyen valóságos, derék, idevaló, édes kis galamb papnét hozott a falunkba, mert ilyen nincsen több az egész nagy Magyarországon. Engedelmet kérek.

— Nincs miért, kurátorné asszony, — mondta a galamb papné s nevetett, mint a galamb. Turbékolva.

(Folytatása következik.)

König Gyula. Rados Gusztáv.

Poincaré. Mittag-Leffler.

AZ AKADÉMIA BOLYAI-JUTALMA ITÉLŐ-BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSE. — Jolty Gyula fővitele.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BOLYAI-JUTALMA.

Öt éve mult, hogy a Magyar Tudományos Akadémia először adta ki a 10,000 koronás matematikai Bolyai-jutalmát, melynek létesítésével hazánk eddig leghatalmasabb kutatóinak, a genialis Bolyai-aknak, emlékezetét a maga részéről méltó módon kívánta megörökíteni. E jutalom első laureata *Henri Poincaré* volt, a francziáknak legkiválóbb tudósa és a francia tudományos világ egyik főbűszkesége, kinek a matematika, elméleti physika és a csillagászat terén korszakot alkotó művei minden idők legfényesebb tudományos alkotásai közé tartoznak.

Az Akadémia Bolyai-bizottságának akkori döntése világszerte nagy tetszéssel találkozott. Meri eltekintve attól a reánk nézve örvedetes eseménytől, hogy a francia akadémia elnöke ez alkalomból nyílt ülésen fényes beszédében Poincaré-val együtt Akadémiánkat is üdvözölte és a halhatatlan Bolyaiak hervadhatlan nagy érdemeit újból kiemelve, azoknak emlékezetét dicsőítette, még ezenfelül — lehet mondani széles e világ — mindenütt, a hol tudomány iránt érdeklődnek, a legelőkelőbb tudományos szakfolyóiratok szinte vettek egymással abban, hogy a Bolyai-bizott-

A BOLYAI-BIZOTTSÁG AZ AKADÉMIA ELŐTT.

ság jelentőségét közölhessék. Így ez a jelentés teljes terjedelmében megjelent Franciaországban a Bulletin des Sciences Mathématiques című folyóiratban francia nyelven, Németországban a Mathematische Annalen című folyóiratban németül, Olaszországban a Rendiconto di Palermo című legelőkelőbb olasz matematikai folyóiratban és bő kivonatosan az amerikai «Science»-ben angol nyelven.

A jelentésben *Henri Poincaré* teljes tudományos munkásságának részletes méltatásán kívül, a bizottság utasítása szerint, a bizottsági előadó még *Hilbert Dávid* nagy hírű göttingai matematikus tudományos termelésének részletes elemzését is adta, mert a bizottság már akkor is úgy volt meggyőződve, hogy *Hilbert*-nek széles tudományos mezőn mélyen szántó munkálkodásával, a műveiben foglalt módszerek eredetiségével, gondolati tartalmuk gazdagságával és mélységével, a bennük adott bebizonyításokban nyilvánuló szigorú logika éles-

ségével, a jelenkori matematika fejlődésére a legmélyebb hatással volt.

Az akadémiai ügyrendnek a Bolyai-jutalomra vonatkozó szabályzata így szol:

«A Bolyai János születése századik évfordulójának ünnepléséhez a Magyar Tudományos Akadémia azon határozatával járul hozzá, hogy a halhatatlan tudósok, valamint az ő mélyen gondolkodó atyjának és a tudományban mesterének emlékezetére, első ízben 1905-ben és azután minden ötödik év decemberi összes ülésén, a megelőző öt évben bárhol és bármely nyelven megjelent legkiválóbb matematikai vizsgálat szerzőjét, tekintetbe véve az illetőnek előbbi tudományos működését is, 10,000 korona Bolyai-jutalommal és éremmel tünteti ki. Az érem egyik oldalát a Magyar Tudományos Akadémia és Budapest képe, másik oldalát magyar felirat díszíti.

A jutalom odaítélése évében a Magyar Tudományos Akadémia III. osztálya, legkisebb márciusi üléséből, két belső és két külső tagból álló bizottságot választ, mely október első felében, Budapesten egybegyűlve, határoz. A bizottság saját kebeléből maga választja elnökét, ki a bizottságban szintén szavaz és szavazategyenlőség esetében szavazatával dönt. Ugyanok a bizottság választja előadóját is, ki a bizottság határozatáról a díjat odaítélő összes ülés számára részletesen indokolt jelentést ír.»

E határozmányok értelmében az Akadémia harmadik osztálya folyó év márciusi havában megválasztotta Bolyai-bizottságát. Beltagokul König Gyula és Rados Gusztáv rendes tagokat, kultagokul *Henri Poincaré*-t, a Bolyai-jutalom első koszorúsát és Gösta Mittag-Leffler, stockholmi egyetemi tanárt.

Olvasóközönségünknek érdeklődésével találkoznunk talán, ha e bizottság külső tagjainak tudományos egyéniségéről röviden megemlékezünk.

Henri Poincaré Franciaországban világszerte ismert, nagybecsű és legmélyebben gondolkodó tudósa, a ki hazájának sok dicsőséget szerzett és így méltán büszkesége. A Faculté des Sciences e nagy hírű professzora, az Académie des Sciences volt elnöke, és fényes stílusa révén az Académie Française-nek is tagja, a fényesen felfedezéseinek hosszú láncolatával a megismerés határait az emberi tudás legkülönbözőbb területein messze kitolta. Akár a matematikát és csillagászatot, akár pedig az elméleti fizikát nézzük, ebben a tekintetben korunknak egyik tudósa sem vetekedhet vele. Fényes és szelimes író, a kinek művei gazdag fantáziáról, mély gondolkodásról és logikai elméletéről egyaránt tanuskodnak és a ki a tudomány bölcséleti alapjairól való szemlélődésével is nagy szolgálatot tett a tudománynak.

Gösta Mittag-Leffler ma Svédország legkiválóbb tudósa. A stockholmi egyetem e nagy hírű tanára nemcsak a függvénytan ismereteinket tekintélyes módon gazdagító saját nagy értékű kutatásaival, hanem mint egyik legkiválóbb matematikai szakfolyóiratnak, az Acta Mathematica-nak fíradhatatlan és nagy érdemű szerkesztője, buzgó és serkentő hatásával a modern matematika fejlődésére és irányítására jelentékenyen befolyt. Mint benső barátja a néhány év előtt elhunyt svéd királynak, kinek érdeklődését a matematikára és természettudományokra irányítania és fentartania sikerült, elő tudta teremteni nemcsak a folyóirathoz való anyagi eszközöket, hanem ösztönözni tudta a svéd királyt több ízben is jelentékeny matematikai pályadíjak alapítására, ezzel is serkentve a tudós világot jelentékeny alkotások létesítésére. A siker nem is késett. Mittag-Leffler folyóiratából indultak el hódító utjukra Poincaré korszakos nagy felfedezései és a svéd király jutalmával koszorúztattak meg *Poincaré*-nak az égitestek mechanikáját fejlesztő fényes új elméleti.

Az Akadémia ez évi Bolyai-bizottsága előzetes hosszabb tanácskozások után f. é. október hó 18-án König Gyula elnöklése mellett tartotta meg döntő ülését, melyen — mint a fentebbiek alapján várható volt — ez alka-

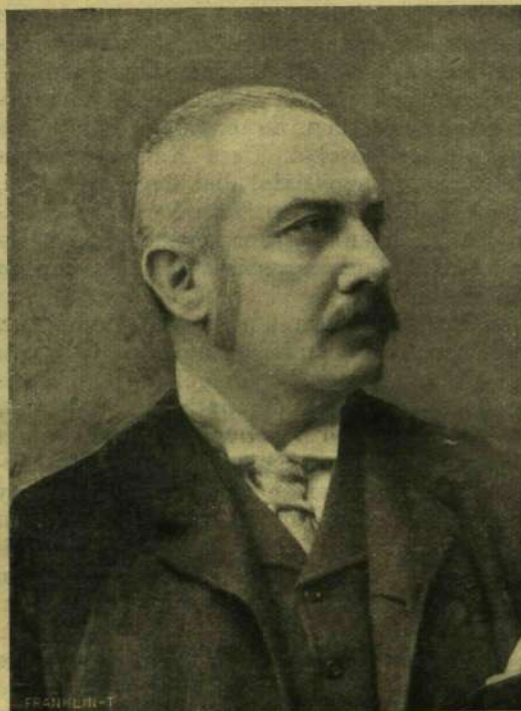
bizonyára más képet mutat. A jelenben egyfűt van a múlt és a jövő, és az irodalom csillag-rendszere ismeretlen czélpont felé halad előre, keringve, kavargva, ismeretlen törvény szerint.

Irodalmi szempontból a legérdekesebb *Bernard Shaw* darabja, Fördulatosság, mozgékony, elmesség dolgában ma senki sem vetekedhetik Shaw-val. Van benne jellemrajzoló és meseszöveg képesség, de még inkább reflexió, szatira, bonczoló ész. Tud mindent, jobban mondva: mindenről. Néha azt hinnők, tisztán negatív szemmel, a kinek kedve telik

Stórköly fényképe.

BARANYAVÁRI ULLMANN ADOLF, A MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK VEZÉREGAZGATÓJA.

Ellinger fényképe.

IFJ. LÓNAY SÁNDOR NYUGALMAZOTT FŐISPÁN.

Mai és társa fényképe.

BÁRÓ HATVANY-DEUTSCH JÓZSEF NAGYTIPÁROS.

A FŐRENDHÁZ ÚJ TAGJAI.

az embereket meghökkeníteni, minden meggyőződésüket megugratni, kicsúfolni. Szociálista, de senki sem irt keserűbb igazságokat a mai szociálisták ellen, mint ő. Az orvos dilemmájában magamagát is említi a szinpadon. Hőseivel azt mondhatja: «Nem hiszek a moralban. Én *Bernard Shaw* tanítványa vagyok.» «*Bernard Shaw*! — mondja egy másik alak, — sohse hallottam nevét. Nyilván metodista predikátor.» A hő felháborodva: «Nem, nem! A leghaladottabb ember manapság. Nem is lehet közelebből meghatározni.» Valóban nem. De én ezt szeretem benne. Mert nem nihilista, nem is skeptikus, csak nagyon szereti az igazságot, nagyon keresi és nem áll meg egyhamar kereső útján. Képzeld, olvasd, hogy együtt elindulnál vele, te és még sokan, meredek hegyi úton. Útközben mind többen

SZÍNHÁZAK.

Magyar Színház: Az orvos dilemmája, írta *Bernard Shaw*, fordította *Hevesi Sándor*. — *Karenin Anna*, *Tolstoj* regénye után *Guiraud*. — Vigszínház: *Beulemans kisasszony házassága*, írta *Fonson* és *Wicheler*, fordította *Heltai Jenő*.

E három darab mindegyikének nevezetes sikere volt, tehát utat mutathatnának a mai irodalom és közönség megértésére. De nem egy utat mutatnak, inkább hármat, szanaszét menőt. A raffinált angol darab mellett az idillikus belga és a nagy látványossággá feldolgozott, tragikus orosz. Ebből legföljebb csak arra lehet következtetni, hogy minden zsák megtalálja a maga foltját és közelről nézve a mai dráma: a káosz. Távoból és magasból

elmaradnátok mellőle, ki, mert fáradt, ki, mert kényelmes, ki, mert már elég szép kilitásra akadt. Csak őt látnátok előre menni, bizonyos idő múlva egyesegyedül őt. Ő, a ki mindent mer, nem meri magát odaláncolni valamely dogmához. Mintha minden meggyőződését — mert vannak meggyőződésai, — mintegy provizorikusan tekintené. Sok utánzója van, de azokat senki sem gúnyolja élesebben, mint ő. Karrikatúrában ő a legerősebb és karrikatúrái nagyon jól esnek a nyomott emberi léleknek. Ibsen a vad düh éles kardjával ment neki a gazságoknak, *Shaw* röstelli a komoly arcot, inkább nevet, korbáccsal suhint, de a korbács nyomában is vér serked. A paradoxon veszedelmét nem kerülheti el ő sem. Annnyira utálja a tömeget, mely vak, hogy még akkor sem akar neki igazat adni, mikor igaz van. A legszabadabb szellemek egyike, némelykor túlságosan szabad. Mindig és mindenképen érdekes.

Az Orvosok (a Magyar Színházban ez a ezime a darabnak) jó példája művészetének, már azért is, mert *Shaw* itt majdnem végig bujósít játszik a közönséggel. A darab veleje körülbelül ez: Van egy geniális, fiatal festő, *Louis Dubedat*, a ki tudóbajos. Szép felesége, *Jennifer* elmegy a híres *Ridgeon* orvoshoz, a ki tudja a tudóbajt gyógyítani és könyörög

Cher fényképe.

HEINRICH GUSZTÁV, A M. TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRA.

neki, hogy mentse meg a férjét. Az orvost elbájolja a szép nő és már-már kész a beteg festőt klinikájába fogadni, ámbar csak tiz helye van, tehát egy embert ki kell tenni és ámbar egy szegény tudóbajos orvostársát is csak ez a klinika menthetné meg. De kislit, hogy ez a fiatal festő a legromlottabb fickók egyike. Ez tehát a dilemma. Kit kelljen megmenteni, a művészt, vagy a teljesen jelentéktelen, de igen becsületes orvoskollégát? A czim után itélve ez a darab problémája. De szó sincs róla, mint azonnal meglátjuk. *Ridgeon*, az orvos, megmenti kollégáját, veszni hagyja a festőt, mert el akarja venni a festő özvegyét. Csakhogy ez utálja a nagy orvost és máshoz megy feleségül.

Hol itt a dráma? Talán *Ridgeon*, az orvos, szerelmében, dilemmájában, kudarcában? *Ridgeon* baja nagyon kevés érdeklí *Shaw*-t, a ki mindent megtesz, hogy az bennünket se érdekeljen. Vagy a szép *Jennifer* sorsában? *Jennifer* gyönyörű alakja *Shaw*-nak (a nőben inkább hisz, mint a férfiban); legbájosabb vonása, hogy hisz, bízik férjében, büszke rá és semmi leleplezés nem tántoríthatja el tőle. De nem ő a főalak. Ő csak a férje végett van, a drámában is. Ez a *Louis Dubedat* a darab hőse, ez a romlott fickó! Érdekesebb alakot *Shaw* sem rajzolt még. Mert igazán romlott fiú, a mi, fájdalom, nem ritka a tehetségek közt, igaz, hogy a tehetségtelek közt sem, de ott a nagy ellentét hiánya miatt nem tűnik föl. Pénz és szerelem — ezek a gyöngye oldalai.

Ha megismerkedel vele, öt perc után már kölcsön kér tőled tíz-husz fontot, esetleg két-tőt, de két shillinget is. Feleségét nagyon szereti; de azért elcsábít egy szobalányt, nőül veszi! nászútra kél vele, elkölti a leány pénzét, a magáét is, a mit kölcsönvetett, azután visszatér nevéhez, kit igazán szeret. Igérni, hazudni: neki semmi. Jennifer sejt, hogy férje pumpolja ismerőseit és ígéretét veszi, hogy nem fog többé kölcsönkérni. Két perc-cel később százötven fontot kér kölcsön Ridgeontól. Mégis megemlítendő, hogy a felesége vagyonához nem nyúl. Létezik ily ember? Shaw elhítheti velem, hogy él, ez az ő titka. Nem kell ezt a romlott fiút utálni? Nem. Azaz a darabban mindenki utálja, de Jennifer szereti. Fiatal, tehetség és kora halálra van itélve. És oly szépen hal meg! Ígéretét veszi feleségének, hogy férjhez fog menni. «Azt akarom, hogy az emberek a szemedből olvassák, hogy az én feleségem voltál. Olaszországban hajdan Dantera mutatnak az emberek és így szólta: Itt megy az az ember, a ki járt a pokolban. Azt akarom, hogy rád is mutassanak és így szóljanak: Itt megy az az asszony, a ki járt a mennyországban...» Én erre a halhatatlanságra szomjazom... Igéred meg nekem, hogy nem lesz utánam gyászfátyol, siránkozás, hervadó virág, lim-lom... Én végtelenül boldog vagyok. Nem fáj semmi. Már nem kell az élet. Megszabadultam önmagamtól. A mennyben vagyok, halhatatlanná lettem az én szépséges Jenniferem szívében... A míg a nem igazi élettel kellett birkóznom, sokszor megesezt, hogy eltántorodtam az ideáljaimtól. De a magam igazi világában sohasem tettem semmi rosszat... Hiszek Michel Angelóban, Velasquezben, Rembrandtban, a vonalak hatalmában és a színek miszteriumában, az örökkévaló Szépségben, mely megvált minden bajainktól, a Művészet hivatásában, mely ezt a két kezemet megáldotta. Amen. Amen.» Ezt Dubedat mondja, de ez Shawnak a hitvallása. De lehet-e, szabad-e ily embert menteni? Shaw nem is menti. Sajnálja, halálra ítélt és megbocsát neki. Dubedat lelkileg is beteg ember, de csak annak van joga őt elítélni, a ki sajnálni tudja. Nem tudom, miért került ép ebbe a darabba az orvosok szatirája, a mely a darab előterét annyira elfoglalja, hogy a többi alig látszik ki mögüle, de Shawnak a szatira mindig legalább is oly fontos, mint a drámai rész, sőt szatirája oly hatalmas, hogy drámai erejűvé válik. A kik a darabban elszórnyúknak a festő kis gazságain, nem sokkal jobb, mint ő, maga Ridgeon tulajdonképen meggyilkolja a festőt, hogy nejét megkaparinthassa, mik ehhez képest Dubedat összes bűnei? Nem nagyon szabályos dolog ez a darab, nem is tiszta művészet, de egy gyönyörű karakterfej van benne, pompás szillettek, igen elmés dialogusok, erős szatira: a darab az egész modern embert megfogja. Nem is tudom, hogyan tetszhetik az úgynevezett nagy közönségnek, melynek nagy része talán a XIX. század első feléből, vagy jobbanmondva az üres frázisok és konvenciók korából való. — *Tórs* szépen játszott Dubedatot.

Mégis nevezetes, hogy a Vigszinházban előadott *Beulemans kisasszony házassága*, a Shaw-stílus ellentéte, bár szép sikert ért, távolról sem tett akkora hatást, mint ez ellentét után várni lehetett. Itt is a fordításban akadtak leggyözegetlen nehézségek, mint a *Földben*. A szerzők ellentéte helyezik a párisi és brüsszeli francia nyelvet, tessék ezt magyarul éreztetni! Ez a modern idill egyébiránt egy sörgyárirodában játszódik le, Brüsszelben, a hol a brüsszeli főnök leánya szemben ül egy párisi üzletbarát volontaire fiával, a ki itt dolgozik, hogy az üzletet megtanulja. A párisit mindenki utálja, kivéve az említett kisasszonyt, a ki azonban félig-meddig menyasszonya egy brüsszeli fiatal üzletembernek. A párisi is kedveli a kisasszonyt, de nem szólnak egymásnak. Mert ha szólnának egymásnak, hol volna darab? Tehát tilos a beszéd. Most már az olvasó tudja, micsoda darab ez, mert ilyen beszédbe állásból egész darabtipus származik. Ezekben a darabokban minden azon fordul meg, hogy a hallgatók kedvesen hallgassanak, burkoltan és átlátszóan, halkan és érthetően. Ez nagyon kedves lehet, és itt valóban az. Hogy a párisi fiú végül

elveszi a brüsszeli leányt, magától értetődik, de a technikai rész nem nagyon kellemes. A nyárspolgárainak fülledt, buta légköre híven, de a maga bűségében nyomasztóan, kellemetlenül van rajzolva. A brüsszeli nyárspolgárok igazán szörnyűségek. Egy igen szép jelenet van a darabban. A párisi azt mondja a leánynak, hogy ne menjen nőül ahhoz a fiatal emberhez, a kiről szoltunk. A leány kitör. Hogy igenis, nőül fog menni hozzá, ezt parancsolja az ész: az az ember ő hozzá való; miért akarja ő, a párisi, őt elkedvetleníteni attól a házasságtól. Aspirálhat ő magasabba? És így tovább. Ez mégis emberi beszéd, igaz és valószínű, nem naivoskodó gágogás, a melyet «harmlos» darabok írói oly nagy sikerrel belénk szugeráltak. Ezért a jelenetért megbocsátok mindent. *Varsányi Irén* ábrázolása minden dicséret frázis fölé áll. Ez a művészno természetességében föltötte bájos és még ily szerepben is meggyőző.

Kevés tér kell a *Karenin Anna* nagy sikerének fölemlítéséhez, mert ez a siker első sorban a rendező, másodikkban *Kertész* Elláé, Tolstoj hatalmas regényéből szinpadí látványosságot csináltak; az első felvonásban lövesseny, igazi, egészen igazi lovakkal, tribünnel, mázsálóval stb. De erről a szakemberek nyilatkoznak. A harmadik felvonásban gyönyörű velencei architektúra. A negyedikben a *clou*, vonat a szinpadon, és Karenin Annának a vonat alá temetkezése. De a nagy irodalmi eredetnek is megvan a maga nyoma. Az a jelenet, melyben Anna és szeretője Velencében kinlődnak egymás mellett és az, midőn az utolsó felvonásban elválnak egymástól, elpuszthatatlan szépségű. *Kertész* Ella játéka pedig nagy meglepődés volt. Ily benső módon, ennyi igazsággal még nem láttuk játszani. Bizonyára ez az idej színházvadnak egyik legnagyobb sikere. Nem tiszta művészi siker, de örülünk neki, hogy művészi elem is akadt benne.

Alexander Bernát.

LOMBY, A KÓFARAGÓ.

Elbeszélés. — Irta *Ady Endre*.

Magyar falucsukában, baráti háznál, a Szamos mellett pihentem át egy nyárius május gyönyörű két hetét. Akkor volt ez, a mikor a legboldogabb nyugtalanságokat éreztem, nem aludtam s elszámtan magamat a legrosszabbra. Ott tartottam már, hogy babonás voltam, mint egy oláh pásztor amott az Avason s mindenben láttam a csodát. Vigasztaltak, becéztek, kényeztettek, de én legszívesebben a Szamos partján ödöngtem, különösen alkonyatkor.

Ott, a Szamos partján, toppant egyszer elébem egy hatalmas, de törött testű, zavaros szemű ember. Kopott, úrias ruhában, elvadult, szakáll-tarlós arccal, bizonyos bolond fölséggel állott meg előttem. Ahá, — gondoltam, — ez lesz Lombó úr, a kőfaragó, a kiről első naptól fogva sokat beszéltek itt, Lombó kétszer is járt Amerikában, valamikor azt hitte, hogy ő a világ legelső szobrász-művésze. Azóta már naponként többet hisz, beszélnek, hogy a pálinka bolondította meg, nagyon gógós ember.

Hallottam, hogy itt van a falunkban, három nap óta lesem már, mert csak négy-szem között szabad nekünk beszélgetnünk. — Én is ismerem magát, maga Lombó, a kőfaragó, a ki kétszer is járt Amerikában. A nap lemenőben volt, arrafelé néztem, de mégis láttam Lombó úr megfőt pillantását. — Én nem vagyok kőfaragó és én nemcsak Amerikában jártam, — fakadt ki rekedt hangon. — Tudom, tudom, Lombó úr, magának álmai vannak, maga látó ember, a ki titkokat tud. Túrelmetlenül intett Lombó úr s az volt ez intésében, hogy ne beszéljek ostobaságokat. — Előbb hallgasson meg, — mondta indulatosan, — s igérje meg, hogy elhiszi, a mit mondok. Ebben az ostoba faluban már ki-kialították rólam, hogy bolond vagyok, pedig eddig keveset mondtam el. Tíz nap óta szabadultam föl a némaság parancsa alól s most már mindent elmondhatok. Csak egyet nem,

azt az egyet még ma sem szabad elbeszél-nem, ezt üzenték.

— Ki üzenté és ki hozta ezt az üzenetet, Lombó úr, — kérdeztem, igaz kíváncsisággal kutatva a zavaros, nagy, düledt két szemekben. — Egy ember, a ki hetvenhárom évvel halt meg az én születésem előtt, — sügta Lombó.

Nyugtalan lettem s egy kissé riadtan néztem körül s a most már hadonászó kőfaragóra.

— Tíz éves koromban jött először hozzám ez az ember s azt mondta: «te kiválasztott ember leszel, de ezért nagyon lakolni fogsz.»

— És megmondta-e magának az a halott ember, hogy miként lesz kiválasztott?

— Megmondta, de azt is megmondta, hogy negyvenkilenc éves koromig halgatnom kell. Akkor elveszem a jutalmam, de ha előbb szólok, mindig meghal valakim, a ki nekem nagyon kedves. Hallotta talán, hogy huszár voltam, most már megmondhatom a többit is. Én voltam, a ki Albrecht főherceget megmentettem egyszer a biztos haláltól. Kerestek is engem akkor, a lapokban is kérték, hogy jelentkezsek, báróságot ígértek, sok pénzt.

— Persze maga nem mert jelentkezni, — szóltam közbe, és már nem féltem Lombóytól. Most, hogy bealkonyodott, egészen megszépült ez a rongyos, bolond rom-ember. S én kezdtem úgy hallgatni, mintha egy Poe-novellát olvasnék. És azt akartam, hogy tudjak hinni most, ez órában ennek a különös, őrlött kőfaragónak.

— Azután sok minden történt, a mire rendeltettem, el se tudom mindet mondani, — folytatta Lombó. — Ó Felsége ellen merénylet készült Bécsben, de én idejekorán lelepleztem a gyilkosokat. Tisza Kálmán Debreczenbe ment s egy fiatal diák le akarta löni, de én idejében kiesavartam a kezéből a revolvert. Akkor már nagyon kerestek s a báróságon kívül huszárezredességet s egy milliót kínáltak.

— Hát miért nem jelentkezett, Lombó úr, hátha nem fogott volna az átok?

— Oh, még nagyobb dolgokat is cselekedtem én, — folytatta ő, mintha nem is halan a kérdésemet. De el kellett mennem kétszer is Amerikába, a hol új parancsokat kaptam a halott embertől. «Ne felejtsetd el, hogy negyvenkilenc éves korodig hallgatnod kell, — így szólt sok ízben. De nagyon elnyomorodtam s harminczöt éves koromban jelentkeztem egyik érdememmel Bécsben.

— No, és mi történt? — Mindent megkaptam volna, de mire bahaérkeztem, meghalt a legnagyobbik fiam. Hét évig bujdosom s közben figyelmeztetett a régen halott ember, hogy okuljak. Ha tudok várni, még azt is elnyerem, hogy meglátom, hol vannak kincsek elásva a föld alá. Negyvenkét éves koromban már béna lettem s megint elfogott a gyöngeség. Elmentem a báróságért s mire hazajöttem, ravatalon feküdt a másik kis fiam.

— Rettenetes átok ez Lombó, — sóhajtottam s e perczben mindent-mindent hittem. — De jöttek új gyöngeségek s új csapások, — mesélte tovább, indulatosan Lombó. Valahányszor a jutalmamért kértem, a halál jött helyette, meghalt az anyám, a feleségem, a kis lányom.

— De hiszen két hét óta szabad már magának beszélni, kérni, — szóltam igaz meggyőződéssel.

Sóhajtott, majdnem hörgött Lombó, leült a dombos partra elébem. Néztem az arczát a fél-sötétben, vonaglott, kinlódott ez az arcz, nagy fájdalmak voltak a nyomorult emberben.

— Elveszték az írásaim Amerikában, — kezdte újra a beszédet öt perc múlva Lombó. Sokan meg is haltak a tanuim közül, azért jöttem az úrhoz. Járjon utánuk e dolgoknak s én megfelezem magával a pénzt.

Megint elhallgatott, de hamar valami új nyugtalanság fogta el:

— Más baj is van, a halott ember azt mondta, hogy még várjak öt esztendő, mert még nagyobb jutalom vár reám, nem szabad elárulnom, hogy micsoda, de ha szabad volna, akkor sem árulnám el. Mert hihetetlenül nagy dolog ez, soha ilyet még földi ember nem ért el.

— Hátha elmondaná, — biztattam én és olyan érzésem volt, mint a mikor kávinista

gyerek létemre először láttam a fölmutatott oltári szentséget.

— Elárulhatnám, — mondta majdnem sirva Lombó, de akkor rögtön meghalnék én is.

— És maga fél a haláltól?

— Én nem félek, de nem szabad meghalnom, mert nagy dolgokra küldtek.

Összekulcsolta a kezeit, valószínűleg imádkozott s azután egy forintot kért nagyon büszkén kölcsön. Odaadtam a forintot s ő már valószínűleg a korcsmában ült, a mikor észrevettem, hogy eltávozott.

Ragogyott az éjszaka, fénylett a Szamos, csak néha láttam fekete, sohase látott villámokat. Ezek nyilván emberi sorsok lehettek s én majdnem futva indultam meg az én vendéglő házomhoz. Akkor éjjel nyugtalan, aprós, folytatásos álmokban azt álmodtam, hogy kőfaragó vagyok. A Szamos vize megkövesült s én Lombó úrral különös, groteszk figurákat faragok ki belőle.

FABRICZY KORNÉL.

1840—1910.

Idehaza csak a szakemberek ismerték, mert élete javát külföldön töltötte, s munkássága is a német tudományt gazdagította. Csak akkor emlegették, mikor vagy nyolcz évvel ezelőtt egyszerre csak híre jött, hogy a magyarsághoz való tartozását nagylelkűen dokumentálta azzal, hogy nagy összegű alapítványt tett a Magyar Tudományos Akadémia javára. Ekkor fölfedezték őt idehaza is, az Akadémia tiszteleti tagjává választotta, a sajtó halás szavakkal emlegette s azóta megint feledésbe ment a neve.

A műtörténettel foglalkozó szakemberek azonban jól ismerték és nagy becsben tartották, mint a jelenkori legkitünőbb műtörténészek egyikét. Eredetileg nem tudósan készült, hanem mérnöknek, jó ideig dolgozott a württembergi állami vasutak építésénél, majd a magyar államvasút szolgálatába lépett, 1876-ban mint államvasúti felügyelő lépett vissza a vasúti szolgálatból, hogy teljesen kedves tudományának szentelhesse életét.

Nagyjelentőségű tudományos munkát végzett. Vagyonos ember volt, nem vállalt semmiféle hivatalos elfoglaltságot. Sokat járt Olaszországban, Európa műtörténeti szempontból nevezetes helyein. Állandó lakása Stuttgartban volt, ott írta meg nagyjelentőségű munkáinak legnagyobb részét. Különösen Brunelleschiről, Olaszország nagy építészéről, a firenzei dóm kupolájának és a Pitti-palotának építőjéről szóló könyve nagy fontosságú; tájékozottságban, módszerben, a kutatás lelkiis-

merettségében, a feltárt új anyag bőségében ez az újabb műtörténeti irodalom legjelesebb művei közé tartozik. A német tudományos világ elhalmozta elismerése jeleivel, a legelső magyar műtörténetírók között emlegették.

Az utóbbi időben betegeskedett, de a míg tehetett, folyton dolgozott. A göttingai ideg-klinikán halt meg.

ÜDVÖZLŐ BESZÉD PETŐFIHEZ.

Az alább közölt üdvözlő beszéd, jobban mondva csak beszéd-vázlat (mert a szónok több helyen megszakítja és csak «stb»-ivel és gondolatjelekkel jelzi beszéde fonatát) az 1848-ki márcziusi napok egyik érdekes dokumentuma. A sok törléssel, betoldással tarka — s nyilván első — fogalmazvány a márcziusi ifjúság egyik népszerű vezéralakjának és kitünő szónokának mint akkor nevezték, a «szabadság aranyzájú apostolának», *Vasvári Pálnak* hátrahagyott iratai között van és a saját kezírása. Tehát ő készítette s ő is mondotta el az érdekes beszédet, még pedig — mint a szövegből kitünik — a «középponti fiatalok» küldöttsége élén, mikor azok «nemzeti életmozgalmaink egyik elsőrangú szerepvivőjénél» tisztelegtek.

Az így megírt és ünnepelt férfiút név szerint ugyan nem nevezi sehol a szónok, de a beszéd elolvasása után semmi kétségünk sem merülhet fel a tekintetben, hogy ez az ünneplő nagy férfiú, — mint a szónok mondja — a «népszabadság halhatatlan költője», kinek nevére büszke a magyar nemzet «mint Franciaország Bérangerre, mint az ébredő ifjú Németország Herveghre» s a kinek karjaira van «fűződve a honnak egyik legszelleműsőbb leánya», — ez a férfiú nem lehetett senki más, mint *Petőfi*.

Hogy mikor történt a magyar ifjúság ez ünneplő tisztelegése a szabadság lánglelkű dalnoká előtt, az nincs feljegyezve a sárgult papírosra, de bizonyára a márcziusi lázas napokban — talán épen a «Talpra magyar» csudás hatása alatt készült és hangzott el ez a felette érdekes beszéd, mely a jelzett vázlatos fogalmazványban így hangzik:

A világ tengere forr: a nemzetek az örök fennállhatás biztosításáról gondolkodnak.

Mi, a középponti fiatalok képviselői, azért jövnék hozzád, hogy téged, mint nemzeti életmozgalmaink egyik elsőrangú szerepvivőjét megírtelünk; mert mi meg vagyunk győződve, miszerint nem elég a zöld asztaloknál javítani a nép sorsáról, hanem a nép kebelét képessé kell tenni a szabadságra. Azon párthoz tartozunk, mely szinte egy szebb jövő után so-

Laky Adolf, a ki végrendeletében nagyszabású alapítványokat tett jótékony és kulturális célokra.

város s egy cseppet akar képezni a világszabadság tengerében.

E párt hajnalok akar deríteni Hunniára, melyre eddig az éjféli sötétség fátyola borult.

E párt a nagy eszmék mithológiájában él s te vagy a jósló, ki a boldogabb jövő nagy-szerű képeit előnkbe mered rajzolni.

Mások éreznek, sejtínek, gyanítanak: te beszélni és írni mersz s azért imádjuk mi ben-ned a lélekfüggetlenség föliszténét.

S a mi után te sovárgasz, az szent, annak teljesednie kell.

Te a népet karoltad fel, ezt akarod polgár-jogokkal felruházva látni.

Te a fellegekig emelkedél az ének magas szárnyain, de azért vagy nagy, hogy a magasban el nem felejtkezél a föld népéről. Te a fellegekből tekintél e népre, figyelmezel szavaira, könyörgésére, imájára s azt tapasztalad, miszerint a porember imája a fellegekig se hat, nem hogy az eget meg tudná nyitni s azóta hirdeted te, hogy a nép támaszkodjék önére-jére s ne várjon kegyelmet sem a földtől, sem az égtől, mert a ki más kegyéből stb...

Te azt mondogd: nép, akarj! és a nehézségek leomolnak utaidból. Nép, nyilatkozzál! és szavaidat meg fogják hallgatni; mert elmlt a kor, melyben elég volt hallgatag várakozással nézni az idő folyását s a kegyelemtől várni sorsunk javulását.

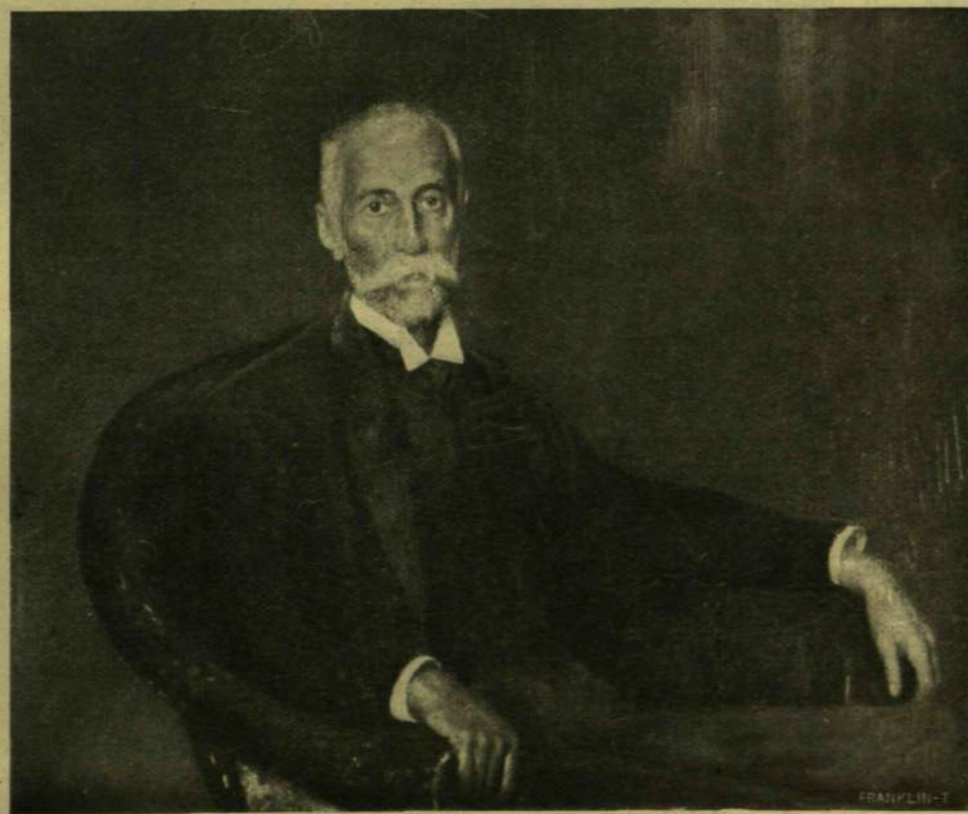
Te elmondod mindezt; mert tudod, mi a nép más országokban és tudod, mivé fog nálunk is lenni, ha erejéhez aránylagos akaratja van.

Vannak országok, melyekben a *felséges* címet akkor említik, midőn a *nép* vagy az *uristen* van szóban: nálunk a *nép* a rabszolgaság egyik nemére van kárhozotva; nyomorban elhagyottan él és csak kötelességeket ismer, jogokat nem!

Azért volt e haza sötétség hazája. Egy óriási börtönhöz hasonlított, melyben milliók esőrgétek a rabláncokat s azon egyynéhány, ki e börtönöket őrizé, azt nevezé szabadságnak, hogy e rabszolgák bilincseit tarthatá irlagmatlan kezeiben... stb.

A szabadság napfényéhez hasonlít, melynek sugarai azt a haza millióira (araszjták). És mégis vannak e hazának oly vértagadó fiai, kik a sötétségi kort fenn szeretnék tartani minél tovább, hogy baglyai lehessenek az éjnek; mert ők csak sötétségben mernek repdesni s dicsőségek tartják magukat a sötétség urainak nevezhetni... De a vak éjnek homálykora lejárt. A hajnal hasadni kezd s a nap fel fog derülni, akár akarják a baglyok, akár nem...

S a sötétség terjesztői vigyék Grönlandba az ő fekete ponyvájokat, melyet a nemzet egére akartak felvonni, hogy attól a nap sugarait elzárják. Vigyék az emberevők hazájába: ott még egyideig kiterjeszthetik a butaság fe-

FABRICZY KORNÉL.

KÖZHÍRRE TÉTETIK!

KASZAKALAPÁLÁS.

GREGUSS IMRE FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

lett. De e hazából eltakarodhatnak; mert e hazában jövőjük nincs! Vagy ha van, nem irigylem tőlük e jövőt. Meggyőzetni csatában, az még némi erőre mutat, de hidegen mellőzött, megvetettni fognak. Ez az ő sorsuk és ez legyen.

A korány fel fog derülni s te légy, tisztelt honfitárs, a népszabadság diadalának énekese.

Te merted megjósolni a jövőt és mi nekéd azt kívánjuk, hogy te megéledj a nagy diadal szent napjait s boldogoknak lásd a milliőket, kiknek áldozád szived minden dobbanásait.

Te költő vagy, a népszabadság halhatatlan költője... stb!

Nevedre büszke a nemzet, mint Franciaország Berangerre, mint az ébredő ifjú Németország Herweghre.

Te európai pontra tudtál emelkedni s onnan tekintesz hazád sorsára s azért tudsz élesen ítélni e hon zivataros multjáról, azért mersz álmodozni egy szebb jövőről. Mi a te igédhez azt kívánjuk, hogy azok bár minél előbb megtestesüljenek!

Ez az, a mit a te multadról el akarunk mondani. Jövődre nézve csak arra kérünk, ne ernyedj magas pályádon, ne hagyd magad azok által megzavartatni, kik diadolságodat irigylis s törpe kezeikkel le szeretnék fejedről tépni a halhatatlanság csillagkoszorúját!

Még egy pár szót a költő életéről és hivatásáról.

Az igazi költő élete lassú áldozat a haza oltáránál. A költő keblét az érzelem láng szokta megemészteni, de azért kétségbe ne essék, le ne mondjon a halhatatlanság koszorújáról.

Ő ezerek helyett érez s érzelmei azért égnék lángokban, hogy ezek lobogásánál milliők keble fölmelegedjék.

S a mely költő ezt képes tenni, csak néhány napig vagy percig is, az eleget élt, az ne remegjen a haláltól, az jölvéje volt a síró emberiségnek.

Ő széthinté a magas eszméket, az életelveket a milliőnyi keblebe s ezen elvek és eszmék gyümölcsözni fognak a boldogabb unokák számára.

Ő szíveket teremtett oda, hol eddig csak emberek voltak, és embereket oda, hol csak növényéletben lengő lények éldegéltek.

A költők nagy hivatása az, hogy a teremtett munkáját folytassák; mert a világot hetedfél nap alatt nem lehetett tökéletesen bevégzni... stb...

E szent, e nagy hivatáshoz kívánunk mi nekéd erőt és türelmet!

Buzditsd munkásságodban ernyedetlenül a közelmérés, a közméltánylat.

Ha pedig én és ezer meg ezernyi társaim elnémulnánk, s nem tudnánk téged buzditani, ha a világ megsüketülne s nem hallhatná meg szabadságdalaidat: te még is énekelj, mert karjaidra van fűződve e honnak egyik legszelleműsőbb leánya s ettől egy helyeslő mosoly legyen előtted több a világ valamennyi tapsainál!

GREGUSS IMRE HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA.

A Könyves Kálmán részvénytársaság kiállítási helyiségében állították ki Greguss Imre, a nyáron elhunyt festőművész művészi hagyatékát. Nem mindent, a mi e jeles művészünk műveiből fenmaradt, sok jelentékeny alkotását ismerjük, a kiállításra hiányoznak; ezeket nyilván nem tudta a magánosoktól, kiknek tulajdonában vannak, a kiállításra megszerezni a művész özvegye.

Igy e becses kiállítás nem ad teljes képet Greguss Imrének sem pályájáról, sem alkotóképességének terjedelméről. Nagyobb képei közül csak hármát látunk itt s ezért Greguss pályájának egyik fontos elemét, a nagy témákkal való vívódást nem figyelhetjük meg eléggé. A kiállítás azonban így is érdekes és becses, a magyar művészet fejlődésének figyelője számára sok tanulság van benne, a közönség számára pedig sok szép kép, melyeket nemcsak nézhet, hanem meg is vásárolhat, mert a művész özvegye a kegyeletes cél érdekében (a kiállítás anyagi eredménye Greguss síremlékére fog fordítani) igen alacsonyán, a mi közönségünk anyagi képességével számoló szerénységgel szabta meg a képek árait.

A hatvanas években egész sereg tehetséges fiatal magyar művész került ki a müncheni akadémiából. Ma az idősebb nemzedékhez számítják, a ki még él közülük; sokat is ócsárolják a modern képirás buzgó hívei, mint egy elavult festői módszer képviselőit. Egyet azonban nem lehet tőlük elvitatni, pedig a magyar műtörténetbe való dolog: ők csináltak nálunk először valamit, a mi művészi élethez kezdett hasonlítani. A művészi dolgokban teljesen tájékozatlan közönségnek ők mutatták meg először nyomtatékosabban, mifele művészi törekvések élnek Európában, ők fordították az emberek érdeklődését a művészi festmények felé. Ezzel bizonyára kultur-munkát végeztek; míg előttük csak egyes magyar művészek voltak, ő velük kezdődött a tulajdonképeni magyar művészet. Ez a nemzedék művészi esz-közeit Münchenből, az akkori müncheni isko-

lából hozta, melyhez még nem ért el a Fancziaországból kiindult új művészi áramlat s a mely látszólag erősen állott még, de a valószínűségben már a gyors elavulásra volt kárhóztatva.

Greguss Imre is ebből a nemzedékből való volt. Úgy indult, mint a ki a legjobbak egyike lesz kortársai között. Már Münchenben, az akadémiában is feltűnést keltett s az akkori müncheni kiállításokon is nem közönséges sikereket aratott. Idehaza is nagy várakozásokat fűztek hozzá; első képei fényes jövőt jósoltak neki. Münchenből hozott hatásokat Munkácsyhoz, a kivel csakhamar benső személyes viszonyba is jutott, de hogy a nagy magyar mesternak valami mély és átalakító hatása lett volna rá, azt nem lehet mondani. Párisban is a Münchenből hozott hatásokat fűzte tovább s ezekből igyekezett saját egyéni művészi stílust kialakítani. Leginkább még a témák megválasztásában és megkoncipálásában mutatkozott rajta Munkácsy hatása, a kivitel módjában mindvégig a müncheni nyomokat követte.

Ennek a nemzedéknek a mozgalmak, dekoratív hatású nagy kép volt a fő törekvése. Történeti jelenetek, sok személyt mozgásba hozó népeleti genrek voltak a legkedveltebb műforma. Greguss Imre is ebben az irányban tűzte ki törekvései célját. Néhány efféle képe, köztük a legjelentékenyebb, a Budapest főváros tulajdonában levő s a kiállításon is látható *Honvédtábor* az emlékei ezirányú munkásságának, a mely különben ambíciója volt mindvégig. S épen ez volt, a mi aztán művészi pályáját téves irányba vezette. A nagy kép, abban az értelemben, a hogy akkor fölfogták, nem felelt meg az ő tehetsége természetének, melyből épen a monumentális vonás hiányzott, ellenben megvolt benne az erős hajlam az intimitásra, a kis témákba való elmélyedésre. Önmagának ez a félreismerése meglátszik minden nagy képén, a melyeken épen a kompozíció erőteljességét, a nagyvonalu felfogást s a tételhelyezés biztosságát nélkülözzük első sorban. A miért ezek a képek mégis tetszettek s a miben ma is értéket kell találnunk, az az egyes alakok és csoportok élettelen beállítás, a helyenkint meglepően finom rajz, szóval azok a tulajdonságok, melyek a tárggyal való intim foglalkozásból fakadnak. Ezek arra utalnak, hogy ha Greguss Imre a tehetsége lényegének jobban megfelelő teret keresi, közelebb jutott volna ahhoz a célhoz, a melyet becsúgya kitűzött magának. S akkor bizonyára nagyobbak lettek volna a külső sikerei is úgy, hogy nem kellett

volna a nyolcvanas évek végén, ereje virágában vidékre menni, előbb Zilahra, utóbb Kaszara rajztanárnak. Hogy művészre mit jelent, mikor az élő művészi élettől, a mely folyton sarkalja az ambíciót és folytonosan inspirál a maga hullámzásával, elszakad, mikor meglazul a kontaktus közte és a termékenyítő művészi élet között, azt nem egy virágjában magvászakadt magyar pálya tanúsítja. Ettől fogva Greguss Imre pályája folytonos keserves vívódás, folytonos erőfeszítés a saját előbbi színvonalának elérésére. Ellankadások és újabb erőlködések, küzdelem a témákkal és küzdelem a felsikerek csüggesztő hatalmával. A mit nyilvános kiállításokon láttunk tőle, az mind ezt mutatta.

Most pedig, műveinek kiállításán meglepetve látjuk az igazi művészt, a ki eddigelé el volt rejtve előlünk. Kicsiny képeket, egy-két alakkal, a melyek jelentékenyebbek nagyméretű és nagyigényű tableaunál. Egy-kettő közöttük, pl. a *Lóköltő*, a maga nemében elsőrendű munka, erő és élet van benne; a lovon ülő betyár mozdulata, a lóval összenőtt, egy szemléleti egységet adó volta, a biztonság a megcsinálásban, egyenesen meglepő annál a művésznél, a ki nagy képein tele van határozatlan ingadozással. Vázlata a *Csárdás* című képhez csupa frissesség és könnyedség. Fölfedezés-számba megy érke a tájkép iránt, melyet sohasem kultivált igazán, pedig fiatalkori boszniai vázlatai (a boszniai hadjáratban való részvételének emlékei) és utolsó idejéből való néhány könnyedén, széles esettel odavetett balatoni képe láttára sajnálunk kell, hogy nem fedezte fel magában a tájképfestőt. Hasonlóképp nem kultiválta az arcképet sem, holott kevés számú arcképe, köztük különösen nővére, özvegy Mikovszky Gézáé képe és még inkább öccsége, érdekesen mutatják az emberi arcz jellemzettsége iránti élnék és művészi érzékét. Sokan lesznek, a kik ezeknek az arcképeknek vizsik haza a kiállításról legélénkebb emléket.

Sajnálunk kell, hogy ezt a szép dolgokra hivatott művészt annyira eltérítette a neki szánt eredendő feladattól korának áramlata s nem engedte kifejlődni benne azt, a mi legértékesebb volt egyéniségében. De viszont jó érzéssel konstatajuk a kiállításon, hogy pá-

SZOMJAS HONVÉDEK.

lyája, különösen pályájának utolsó szakasza még sem volt annyira meddő, mint a hogy hitték róla. Hagyatéka gazdagabb, mint a mennyire becsülték, művei között találunk nem egyet, a melyek élnék bizonyítják, hogy a maga művészetét megbecsülő művész volt.

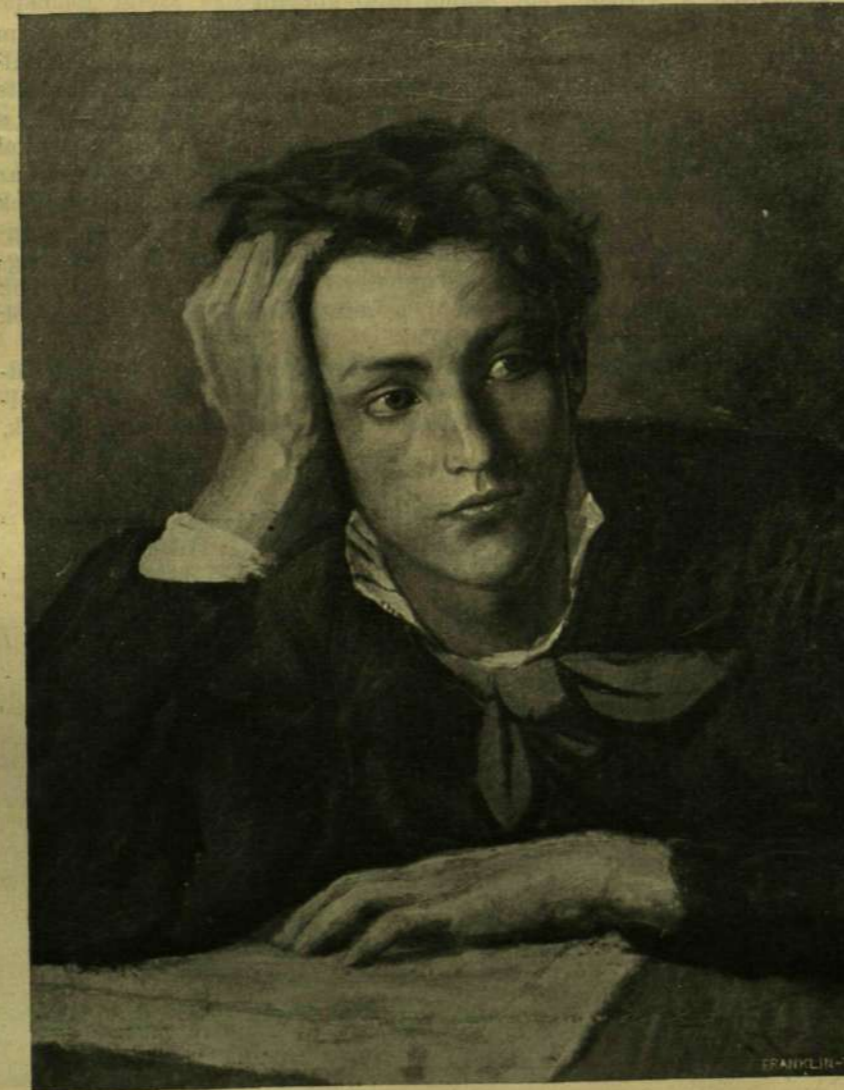
A SZOLNOKI MŰVESZTELEP KIÁLLÍTÁSA.

A főváros szomszédságában a napokban érdekes kiállítás nyílt meg, a szolnoki művésztelep festményeinek kiállítása.

A szolnoki művészkolónia csak úgy, mint a nagybányai, a modern művészeti mozgalmak

eredménye; célja közvetlenül beléhelyezni a művészt a természetnyújtotta impressziók tömegébe, megszabadítani őt a nagyváros hangulataitól, zajos, munkagátló életétől s különösen a nagyvárosokban mindig erősebb művészeti tradícióknak az egyéniség szabad kifejlődését akadályozó befolyásától.

Szolnok határtalan síkságával, tiszaparti füzesének poézisével, a Tisza s a Zagyva tavaszi áradásaival, nyarának vakító verőfényével, nemkülönbön tősgyökeres népek tömegek, színekben gazdag néprajzi motívumai- val, régóta lekötötte már a művészek érdeklődését. A hetvenes években itt festett Pettenkőfen, a híres osztrák festő, ki legnagyobb sikereit magyar tárgyú képeivel aratta, a

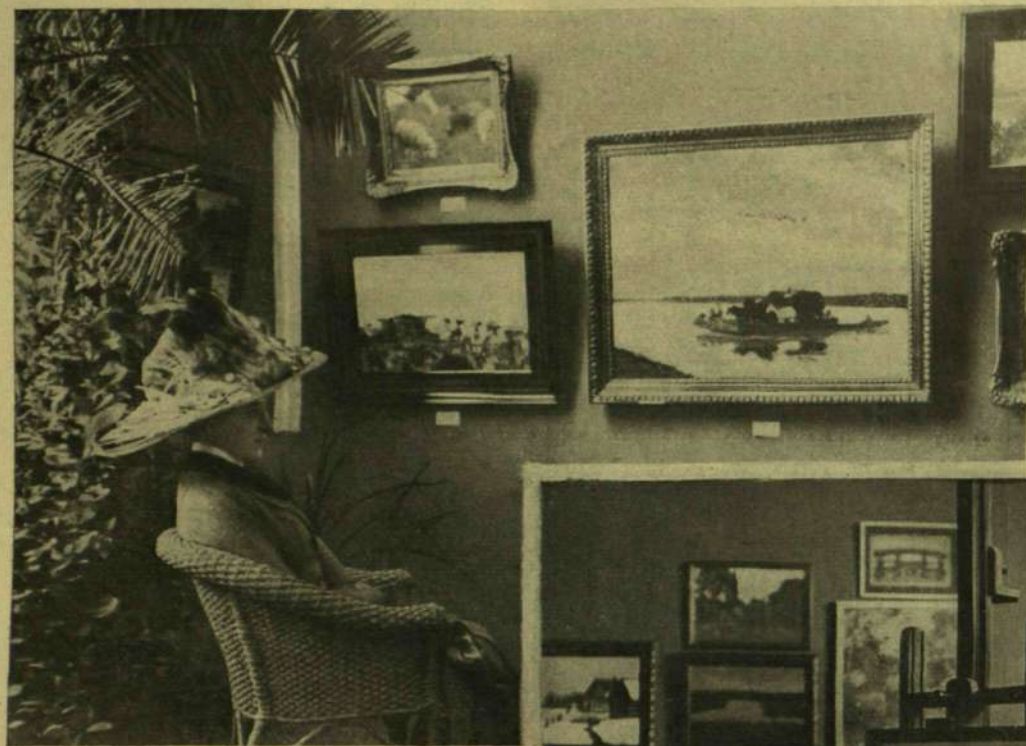

FIÚ ARCKÉPE.

NŐI ARCKÉP.

GREGUSS IMRE FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

RÉSZLET A KIÁLLÍTÁSBÓL.

nyolezvanasokban Aggházy, Ébner, Bihari Sándor, majd utóbb Fényes Adolf itt alkották ismert népies tárgyú képeiket.

Szolnok fel volt fedezve, s midőn a nagybányai után egy újabb telep alapítására került a sor, a választás reá esett. Összefogtak az állam, a város, a művészek, a megye gazdag birtokosai s megalapították a kolóniát, mely 1903-ban nyílt meg. A telep a Zagyván túl, a város végén, a régi szolnoki vár kerité alaktott területén épült, melyet a város engedett át. A régi váromokból készült a telepnek messzire ellátású régies tornya. Két terjedelmes, vadszölővel befuttatott, árkaós házban igen mérsékelt bérért tizenkét műterem és lakás áll a festők rendelkezésére; a fiatalokat még ösztöndíjak is támogatják. Érdekes a művészeti egyesületnek az a rendelkezése, hogy, ha egy műterem megüresedik, az új tag felvétele felől maguk a művészek határoznak, nemkülönben az is, hogy a tagok évenként két műüket az egyesületnek tartoznak átengedni, melyek közül a legmértőbbakat a Szolnokon tervezett muzeum részére választják ki. Az első törzstagok Bihari, Fényes, Olgay, Mihalik, Szlányi, Pongrácz voltak, majd Zombory Lajos, az állatfestő. Számos fiatal ösztöndíjas követte őket.

A kiállítás két műterembhelyiségben van izlésesen elrendezve; az összes törzstagok szerepelnek rajta, Olgay kivételével, ki gyűjteményes kiállításon fogja képeit bemutatni.

Az elhunyt Mihalik Dánielnek három képe a művészt tudásának legfejlettebb korában, művészetének legutolsó kifejlésében mutatja,

SZLÁNYI LAJOS MŰTERMÉBEN.

midőn már sordinált, világos, páras színekkel festett. Szolnoki tája s különösen a vízben tükröződő parti részlet legjobb képei közé tartoznak. Szlányi képei mind egy gyengéd, enyhe, a legintimebb szín- és fényhatásokat kedvelő egyéniség lelki világát sugározzák, képein nincsenek erős kontrasztok, nincsenek erősen hangsúlyozott, kiemelt motívumok, de annál több levegős egység, annál több színbeli harmónia, finomság. Badacsonyi tája kébbe játszó fehéres színek, buzaöldje sárgás színskálát ad, mely felé virtuózul megfestett ég borul. Fényes Adolf esendéletei, különösen a csészéket ábrázolók, meglepő kevés eszközzel sokat tudnak mutatni; ismer t+Gobelin-muzeuma is itt lóg s impresszionista könynyedsége a legjobb francziákra emlékeztet.

Régi nehéz, sötét színeinek ugylátszik végleg bucsut mondott a művész. Jávor Pál egy igen sikerült arcképet állított ki. Sok képpel szerepel a telep jeles állatfestője, Zombory Lajos. Tudásának legjáva nem annyira a tájképekben fekszik, bár tiszai kompjá méltán sok elismerőre fog találni, mint az állatok ábrázolásában. Első rangú impresszionista, ki nagy színtelőkkel, könnyedén futó, széles ecsettel fest, megkapóan rögzíti meg az egyes állatok legkarakterisztikusabb mozdulatait. Az állatok az ő képein nem roszul festett, mellékesnek felfogott tájon statisztálnak, hanem a környezet is egységesen egy színharmóniába olvad, a tájkép nemcsak jól van megfestve, hanem színhangulata reáborul az állatokra is. Legjobb képe az itt kiállítottak között a «Tehe-

A MŰVÉSZTELEP.

A ZAGYVA PARTJA.

A SZOLNOKI MŰVÉSZTELEPRŐL. — Balogh Rudolf felvételei.

RÉGI VÁRTORONY A MŰVÉSZTELEPEN.

zegzugos, kanyargó, hol szűkülő, hol szélesedő, tarkabarka színű házakkal szegélyezett utcáit, melyeken rajta nyugszik a nép egyszerű művészeti érzésének egységes hangulata, s kimegyünk azután az új, higienikus városrészbe, hol kétségbejítően eltorzult építési stílusok panaszkodnak az épületek izléstelen homlokzatairól, meg fogjuk érteni, hogy a művésztelapnek van egy nagy lokális hivatása is: hirdetni korunk művészi felfogását a vidék feltörekvő, életerős, de művészi nevelésre még nagyon rászoruló társadalmában.

Farkas Zoltán.

A PLATINA.

A platínát, ezt a legértékesebb nemesfémét csak újabbban, mióta ékszereket is készítenek belőle, ismeri jobban a nagyközönség. Addig ugyanis csak a vegytani laboratorikumok kényesebb edényei, eszközei és a villamos izzólámpák (a körték izzó szála) gyártására használták.

Dél-Amerikában, a Pinto folyamban, aranyosás közben fedezték fel a spanyolok. A sulyos, ezüsthöz hasonló fémét kezdetben pintói ezüstnek, majd platinának (plata-ezüst, platin-ezüsthöz hasonló) nevezték el. Európába Don Antonio d'Ulloa spanyol tudós hozta 1735-ben. Ebben az időben a platínát még teljesen értéktelen fémnek tartották. Később Braziliában, Peruban, Egyesült-Államokban, Ausztráliában

MŰTEREMHÁZ A MŰVÉSZTELEPEN.

ZOMBORY LAJOS MŰTERMÉBEN.

is találtak platínát; Európában, az Ural hegy-ségben 1822-ben akadtak nyomára. Majd 1829-ben Humboldt Sándor Oroszország több helyén talált gazdag platin-telepeket.

A platina a legsulyosabb fém, csak az irridium és osmium nevű rokon fémek sulyosabbak nála. A természet-platina, ha vasat is tartalmaz, sötét szürke, ha ez nincs benne, világosabb, aczélszürke. A tiszta platina szürkés-fehér, ezüstös színű, ezért alkalmazzák különösen a briliánsok foglalására. Igen nehezen, 1800 C° körül olvad, mi az izzólámpák készítésére teszi alkalmassá. Savak, lugok nem támadják meg, ezért használják kémiai

edények, eszközök készítésére. Csupán a forró királyvíz (salétromsav + sósav) és a klor támadja meg. Fogtechnikuskok fogtömésre használják. Nyujthatósága igen nagy; jól esiszolható s fényét még tűzben sem veszíti el. A platina csak természetállapotban, arannyal, ezüsttel, vassal és az úgynevezett platin-fémekkel (irridium, osmium) ötvözöve található. Egyedül Kanadában találtak (1889-ben) platin-érezet, a sperrylit-et, mely azonban oly csekély mennyiségben tartalmazza a émet, hogy platintermelés tekintetében szót sem érdemel. A természet-platina (70-80% platin-tartalom) gömbölyű, ritkábban szögletes szemcsékben,

SZOLNOKI RÉSZLET. — Mihalik Dániel festménye.

TÁJKÉP. — Szlányi Lajos festménye.

A SZOLNOKI MŰVÉSZTELEPRŐL. — Balogh Rudolf felvételei.

rögösökben, lapokban fordul elő egyes folyók iszapjában, elhagyott folyammedrekben. Igen ritkán — mint az arany — nagyobb tömbökben is található, így 1843-ban egy 9635 grammos (tehát majd 10 kilogramm) és később egy 4346 grammos darabot találtak Oroszországban, minkettől a szeptérvári bányászati múzeumban őrzik.

A platinatermelés legnagyobb részét, 95%-át Oroszország szolgáltatja, a többi állam évi termelése alig több néhány kilogrammnál. Jellemző a termelés arányára például az 1877-iki kimutatás, mely szerint Oroszország 4419 kilogramm platinát termelt, míg Amerika, Anglia együttvéve 139 kilogrammot.

Oroszországban a platinabányászat főhelyei az Ural-hegységben vannak; a legérgebb platinabánya a nisznetagilzski, mely egyúttal a leggazdagabb is, még 1891-ben is innen került ki a platina 70%-a. Ezután következnek az ázsiai határon fekvő biszserzski és gorlagodzi bányák. Itt egy francia cégnek százharminc kilométer bányaterülete van. 1906-ban fedezték fel a bogoszlvi platintelepeket. De ezeken kívül föl egész az Északi-tengerig húzódnak platinát tartalmazó vulkáni eredetű rétegek, úgy hogy egyelőre nem kell félni attól, hogy elfogy a platina, legfeljebb még drágább lesz, minthogy termő helyei egyre távolabb esnek Európától.

Kezdetben Oroszországban sem ismerték fel a platina értékét, használhatóságát; mint az arany használatán kísérőjét tekintették. A londoni Matthey-cég ismerte fel legelőször a platina kiváló tulajdonságait s kezdett érdeklődni az orosz bányák iránt, és sikerült is ott nagyobb területeket a bányajogot megszerezni. 1845-ig az orosz kormány vásárolta össze a termelt platinát s pénzt veretett belőle. De mikor beszűntette a platin-érem verést, megszünt a monopolium s hanyatlásnak indult az orosz platinabányászat, úgy, hogy 1854-ben már csak egy pud (egy pud = 16,4 kilogramm) volt az egész termés.

1857-ben már Matthey-cég bérelt a bányák egy részét s nagy igyekezettel fogtak munkához, úgy, hogy három év múltán már 1088 kilogramm volt a platin-termes, mely aztán egyre emelkedett, napjainkban hétezer kilogramm körül jár.

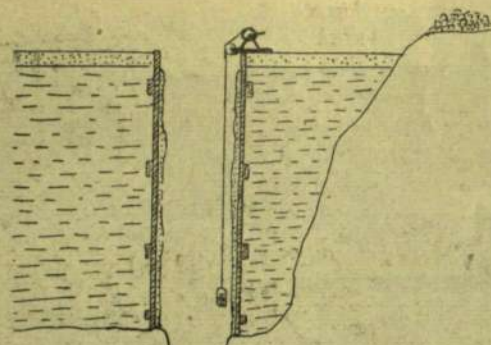
A mint felismerték a platina használhatóságát, azonnal nagyobbodott a kereslet s vele az ára is. Így az orosz monopolium idején a koronát 362 koronáért váltotta be, mely összegből azonban különböző czímen 10—12%-ot levont. Matthey kezdetben 250—275 koronát fizetett kilogrammjáért, de 1888-ban már 468 koronát. (Ekkor a szín-platina ára 850—1100 korona között ingadozott.) De a platina ára egyre emelkedett. Érdekes az alábbi kis táblázat, mely a rohamos áremelkedést tünteti fel:

1892. évben	1250 K
1893.	1500 .
1894.	1625 .
1895.	1750 .
1896.	1850 .
1897.	1925 .
1898.	2300 .
1899.	2550 .
1900.	2800 .
1901.	3025 .
1902.	3200 .
1903.	3225 .
1904.	3100 .
1905.	3400 .

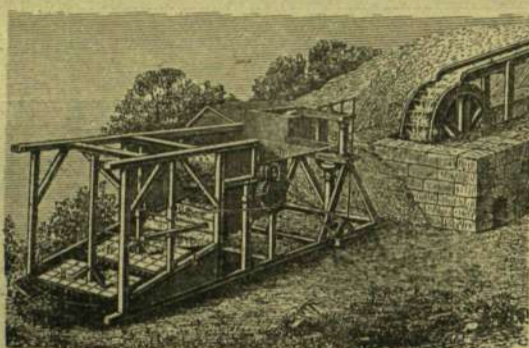
1906. évben egyszerre 5900 koronára emelkedett, majd egy keveset esett az ára. Ma, 1910-ben 5300 korona egy kilogramm platina értéke.

A platina, mint már mondtuk is, természetben fordul elő a folyók iszapjában, fővényében és elhagyott folyammedrekben, mint másodlagos fekvőhelyen. A kiválasztása akár csak az aranyé is hasonló.

A platinosás legkedvezetesebb eszköze a kanál vagy mint Oroszországban nevezik *kows*, melynek meglehetősen nagy az irtartalma, körülbelül egy pud fővenyt mosnákat át vele egyszerre. Ebbe merik a platinatartalmú fővenyt s vízbe mártva rázogatják, hintázzák — akár csak a szérkét az aranymosók — hogy a könnyebb részek a vízzel keveredjenek; a zavarossá, iszapossá lett vizet azután hirtelen mozdulattal leöntik. Ezt a mosást addig folytat-

Platin-tartalmú fővény kiszedése a folyóból, akna segítségével.

Vízire berendezett platinmosó gép.

ják, míg csak a súlyos platina marad vissza a kows fenekén.

Használják továbbá a hosszú facsatornákat, az ú. n. longtomokat. Ez nem egyéb, mint 700—800 centiméter hosszú deszkából összeacsolt, felül nyitott, lejtősen állított facsatorna, melynek fenekére lécek vannak keresztbe szögezve, esetleg barázdák véste. E csatorna felső végére öntik a platinatartalmú fővenyt s azután vizet bocsátanak rá. A lefolyó víz magával viszi a földes részt, míg a súlyos platina a léceken vagy a barázdáknál fennakad.

Oroszországban rendszerint a s vízire berendezett mosógép használatos. Komplikáltabb a szerkezete; lényege azonban azonos a longtoméval. Előnyösebb annál azért, mert itt különféle módon kavarja, rázza a gép az iszapot, s így annál biztosabban szabadabb lesz a platina.

De van ezenkívül még egy speciális orosz módja a platinatartalmú iszapnak a folyóból való kikotrására, melyet télen alkalmaznak. A befagyott folyón négyoszlokkal kivágják a jeget s az így nyert nyílások deszkákból összeacsolt kúrtót merítenek le a fenékre. E kúrtóból azután kimerítik a vizet. Természetesen a deszkák hézagain a folyó vize becsurog, de a nagy hidegben a kúrtó belső felületére ráfagy s így a hézagokat betömi. Ily módon valóságos aknát készítenek a folyóba. Ha a víz teljesen ki van merítve, a fenékből kiássák a platinafővenyt s vedrekben felhúzzák s kiszállítják a partra. A tulajdonképeni mosást természetesen a fagy múltával kint a parton végzik.

Nagyobb társaságok külön e célra szerkesztett kotró- és mosóhajókat, az ú. n. draga-kat használnak. Az ily hajókon a kotrógép kimeríti a platinatartalmú folyamiszapot s ugyanakkor a hajóra szerelt mosógép kiválasztja a platinát az iszapból. A felszedeti fővenyt ott helyben ki mossák s a fölös, értéktelen anyagot rögtön visszaszórják a folyóba. Ilyen kotrómosó hajókat használnak nemcsak Oroszországban, hanem Ausztráliában is.

Az így mosott platina azonban nem tiszta (termésplatina); azt még meg kell szabadítani, el kell választani a vele ötvöződött kísérő fémektől, vagyis finomítani kell. Ezt kétféle eljárással lehet végezni.

Wollaston szerint a termésplatinát izsítják, azután sósavval kezelik, mialt kivonják vasszótalmát. Majd hideg királyvízzel öntik le, mi az aranyat oldja ki belőle. A maradékot forró királyvízben feloldják s cyanidgyanynyal először a palladiumot, azután szalmiakkal a platinát választják ki. Az oldatból a szalmiák hozzáöntésére, sárga csapadék, a platin-szalmiák válik ki. Ezt leszűrjük, ki mossák és izsítják. Az izsítás alatt eltávolodik a szalmiák s

a platina laza tömegben marad vissza, ez a platinaszivacs.

Deville eljárása egyszerűbb. A termésplatinát egyenlő mennyiségű ólommal olvasztják össze. Azután a platin-olvasztó óriási melegében az összes kísérő fémek elpárolognak s visszamarad a platina egy kevés irridiummal ötvözödvé.

Ilyen irridiumos platinából (90% platina és 10% irridium) készült a Párisban őrzött normál-mérték is.

Cserjesi Károly.

ÉGI ÉS FÖLDI SZERELEM.

REGÉNY. (Folytatás.)

Írta Neera. — Olaszból fordította Balla Ignác.

Első dolga volt a váltó ügyét rendezni, hogy így azután néhány szabad órát biztosíthasson magának, hogy azután kénye-kedvére kóborolhasson a városban és megnézhesse a restaurált Castellet. Ebédelnie is kellett még és mert éppen déli felegy óra volt, vendéglő után nézett. A Galleria oldalához támaszkodó Crespi-vendéglő sátorra ki volt feszítve a vas asztalkák fölött és ez barátságosan tünt föl előtte annál is inkább, mert a frissen felöntözött utczán fiatal lányok haladtak el és szoknyájukat könnyedén föl-főlemelték. Fehérruhás lányok is elhaladtak előtte, fehér fátyollal és fehér keztyűben, egyiknek medálion volt a keblén, egyik kezében kis könyv, a másikban czukrázdabali édességek, dobozban. Ippolito fölismerte, hogy egy kis bérmalányka.

Ó, milyen gyönyörű hónap ez a június! A tavasz még nem múlt el, a nyár még nem kezdődik. A «Coopertaiva» sarkán egy paraszt legény gyönyörű vörös rózsát árult; a levegő napsütéses volt, az égbolt derűs, valamennyi ház valamennyi ablaka tárva, az üzletek kirakatai előtt a vászonfüggönyök leeresztve és az utcán az emberek végezetakadatlan, nyüzsgő áradata, a mely boldog, nyugodt derűjében olyan volt, hogy az emberrel szinte elhitette, hogy egy boldog nép nyüzsgő előtte.

Egy hölgy, két fehérbe öltözött lánykával egy Ippolito melletti asztalhoz ült le és málnaszörpöt meg süteményt rendelt. A két lányka arca szinte sugárzott az örömtől. A fátyoluk kissé zavarta ugyan őket, de azért a világot sem tolták volna félre és így felszegen, kimért mozdulatokkal mutatták egymásnak a képecskéket, a melyeket imakönyvükben gyűjtöttek, a míg lábukat a szék lábához támasztva, szabad kezükben egy-egy fánkot tartottak. Beszélgettek és ettek közben és állandóan a természetes nevetés szükségé, és az ünneplés alkalmához illő komolyság kényszere között lebegtek.

Ippolito megebédelt, aztán két rózsát vett a parasztfűtől és a Piazza del duomón jó tíz percet töltött el azzal, hogy jól megnézte Vittorio Emanuele szobrát és elmélyedt a domborművek szemlélésében.

A Dante-utca felé sétálgatva, elegáns hölgyekkel találkozott.

— Ó is itt volna talán közöttük? Hol lehet ő? Hol lehet? Hol lakik? Melyik utcában, melyik óriási házban? Apró lábcskái talán éppen az ő lába előtt érintették a kövezetet. Értelmes szeme bizonyára rátekinthet ezekre az üzleti kirakatokra is. De mikor? Talán éppen ebben a pillanatban? Ott talán, azon a sarkon, a hol Parini olyan komoran néz alá? Ó, poéta, tenéked már megvolt a magad tavasza. Most rajtam a sor!

Minden egyes nő felköltötte a figyelmét. Beköszölte az egész várost és a helyett, hogy villamoson ment volna ki a pályaudvarhoz, gyalogosan indult végig a korzón. Semmiféle komoly megfontolás, semmiféle határozott akarat nem vezette ebben. A sors titokzatos új-mutatását követte.

A vidéki ifjú Ippolito ott bandukolt a korzó kövezetén, hozzá-hozzáütődött a többi járókelőhöz és lassanként érezni kezdte azt a jóleső kábultságot, a mely elfog minden vidékit, ha egy napot a nagyvárosban tölt. Alig hagyta el az eleven belső várost, már a Kavigli felé járt, és áthaladt a diadalkapun, a mely olyan kecsesen zárja el a korzót, a mikor a távolban fel-

tüntek az Alpok körvonalai és itt már szabadban lélegzett fel. Balról a borkek mély zöldre hivatogatólag nézett rá, hogy ott haladjon el mellettük egészen addig a pontig, a míg a vasúthoz közel elágaznak és a Via Palestus felé nem folytatódnak.

A nyári nap csöndessége honolt az egész vidéken. A magányos házak redői le vannak eresztve, a gyalogjárók útja frissen felöntözve, a kerti kapuk nyitva és rajtuk keresztül be lehet látni a zöld, kertés udvarokba, a hol egy vén óriási váza tövében öreg portások, ölkében lustán doromboló macskával, a nyári délutánon édesen szunyókolnak. Az út végén, egy erdőske közepén, magas, sűrű lombkoronájú fák között ott fehérik elő a hófehér «Villa Reale», a királyi nyári lak, mint alvó Tüskerózsika az erdőben.

Ippolito, gondolataiban elmélyedve, észre sem vette egy gummikerekű fogat közeledését és most, hogy a kocsi az út felé maradt, hogy szorosán a fal mellé lapuljon, mert a kocsi a gyalogjárót érintve, gyorsan elrobogott előtte és megállt egy kapu előtt. A veszedelem, a mely Ippolitot fenyegette, a kocsián ülő hölgy figyelmét is felkeltette, a ki mielőtt kiszállt volna, élénken Ippolito felé fordította fejét, úgy hogy tekintetük egész közelről találkozott egymással és szinte mint valami két egymást keresztező láng, élénken felragyogott.

De a villámmal is gyorsabban suhant el Ippolito előtt a gyönyörű nő, mint valami égi teremtmény. Artikulált hang tört ki ajkán, mert mialatt a nő ruhájával könnyedén érintette és eltűnt a virágos kerti kapuban, ebben a ruhában felismerte azt a szokatlan szövetet és színt, a mit Lilia egyszer egy szövetdarabkában elküldött neki vizsgálatul...

És mégis ez lehetetlen! Ilyen gyönyörű volna? Ilyen gyönyörű? A pályaudvaron találta magát, de nem tudta, hogyan került oda és kétségbe volt esve, hogy miért nem követte, miért nem ment utána a kertbe, miért nem kiáltotta nevének... Nevének kiáltani? Hiszen még csak a nevént sem tudta!

VIII.

Ugyanazon a napon, ugyanabban az órában szinte ugyanazok a szavak.

(A milánói állomáson.)

Június 9-én, 3 óra 20 perc.

Őn volt az, a kivel pár pillanat előtt a Via Palestroban találkoztam és ön kiszállt egy kocsihoz? Valóság volt-e vagy álom? Az Egre kérem: egy szót csak!

Ippolito.

Junius 9-én, 3 óra.

Őn volt az, a kivel imént találkoztam a házam kapujában? Ön, a kit láttam és a ki rám nézett? Igen, vagy nem? Választ kérek azonnal.

Lilia.

IX.

Torreador attento...

(«Carmen».)

... Ha igaz az, hogy a világ a bűnök mocsara, akkor is okvetlenül vannak apró szigetei, a hol az ember megvetheti a lábát. És itt mindenkor menekülés várhat reánk.

— Mondja csak don Peppino, kitől való ez az erkölcsi szentencia?

— Hát... azt hiszem szerénységemtől.

— Talán mégis téved. Valami ehez hasonló dolgot olvastam már a Campoamor-ban.

— Az is meglehet.

A három fiatal ember, a kik mellette állva, e párbeszédet hallották, nevetni kezdtek.

A színhely Lilia szalonja volt; a két barát don Peppino és az újságíró, a három fiatal ember az előkelő világ újabb három meghódítottja, a kiket a «Journal amusant» egyik karikatúrájára való célezzással Guy, Gontrand és Gaston gúnynével illették. Vagy félhónap óta szinte rendszeresen és együttesen udvaroltak a ház úrnőjének, abból a véleményből kiindulva, hogy a szövetkezés erőt ad és hogy ennek a hármasszóvetkezésnek dicsőséget fog szerezni az is, ha csak egyikük győzedelmeskedik. Mind a hárman ott állottak az erkély ablakánál és várták, hogy Lilia visszatérjen a szalonba, de Lilia, a ki úgy látszik, hogy jól érezte magát egy más társaságban, csak nem közeledett és szinte nem is törődött velük.

Hol az egyik, hol a másik nézett ki közülük az erkély ablakán, de mindig csak ugyanazt láthatták: helyesebben egy fehérruhás nő alakot és egy karcsú férfi alakját, a kik az erkély ellentétes sarkában intím beszélgetésbe voltak elmélyedve.

Don Peppino, a ki a zongora mellett ült és egy ujjal a billentyűket ütögette, észrevette, a mint a három fiatalember ki-kitekint és kópé módjára énekelni kezdte «Carmen»-nek ezt az áriáját: «To-re-ador at-tento!» Reszkető hangja, a melylyel a zenét kísérte, ellenállhatatlan kómikus hatást gyakorolt. Most az újságíró volt az, a ki szívóbb kacagott. A feltékenység akut állapotán túl volt már és most rezignáció és boszútúgy között lebegve, semmi sem okozott neki nagyobb mulatságot, mint ellenfeleinek kifigurázása.

— Miért hallgat el don Peppino? Ön kitűnően játszik hallás után.

— Attól félek, hogy Bizet muzsikája unatja az urakat.

— És valóban nagyon közönséges zene — jegyezte meg a hármasszóvetés egyik tagja. — Sosem tudnám megérteni a Carmen sikerét, ha nem tudnám, hogy a színházjáró közönség nyárspolgárok áll, a kik a felvonások között szirupos frissítőket isznak.

— Pompás! — erősítette a másik kettő.

— José pedig egyáltalán szóra sem érdemes. Az egy tökfűlkő.

— Hóhó! — szolt közbe don Peppino. — Az operáról még lehet esetleg vitatkozni, de Jóséról, mindenkinek meg kell adni, hogy a hősszerelmes legfőbbkétebb típusa.

— Spanyol szerelmes!

— Spanyolország a szerelem országa.

— Példának okáért: don Juan?

— Az egyik kiegészíti a másikat és uraim, mindkettőjüknek igaza van.

Don Peppino halkán beszélgetett tovább az újságíróval:

— Észrevette, hogy Lilia szeme ma milyen sokat mondó.

— Mit jelent ez?

— A szeme bágyadt és epedő és ez mindig egy újabb fejezetet jelent életében. Én így nevezem: *ses yeux couchés*... Vannak dolgok, a melyeket francziánul jobban ki lehet fejteni.

Ses yeux couchés, be kell látnia, hogy ez más fejez ki, mintha azt mondjuk: az ő lehunyt szemei.

Az újságírónak úgy látszik az egész tetszett ez a bizalmaskodó hang és kissé idegesen szisztegte:

— Megengedem, hogy mindez igen szubtilisan finom megfigyelés, de mire céloz vele? Csak talán nem...

— Ó nem ezekről az urakról van szó, nem! Én eléggé ismerem Liliát ahhoz, hogy biztos legyek abban; ő is ugyanazzal a jelzővel ajánlékkozza meg Guy, Gontrand és Gaston urakat, a minővel ők az imént Josét felruházták. Egyáltalán nem értem, miért is fogadja el őket, ha csak nem valami öreg barátja kedvéért teszi. De így is bizonyos vagyok benne, hogy rövidesen lerázza őket és erről akár jót is állók önnök...

— Hát akkor ki volna? — kérdezte a volt féltékeny.

— No! — vetette oda don Peppino és válat vonva és előretolta állát, csukott ajakkal.

Az újságíró körülnézett:

— Nem látok itt senkit, a kire gyanakodhatnék.

— «E l'amore strano angel» — dudolta jókedvűen don Peppino, mialatt szeme hamiskán csillogott.

Lilia erkélye kertre nyílt, a mely most elhagyatva, titokzatosan susogott, mintha a fák a homályt felhasználná, ágaikkal szerelmesen összelelekeztek volna. Lilia ott állott a karfához támaszkodva, felső testével szinte áthajolva a karfán, mint hogyha még jobban el akart volna merülni a homályba és a csöndbe; édes álmodozásában szinte nem is gondolt mindazokra, a kik a szalonban vártak reá és mintha csak azzal törődött volna, hogy teljesen magába szívja annak a néma csodálkozásnak és hódolatnak minden bájosságát, a melyet egy mellette álló szívből érzett feléje szállni. Néma, de éppen ezért édesebb csodálat és hódolat volt ez. Valóban, még soha sem történt meg Liliával, hogy ilyen érdekes beszélgetésbe me-

rült volna, a mely a mellett ilyen szűkszavú lehetett.

A férfi azt mondta:

— Nem tudtam tovább uralkodni magamon. Ő meg azt felelte:

— Vártam.

És azután mind a ketten a karfára támaszkodtak és belenéztek a fák barna sűrűjébe, csak olykor-olykor ejtve egy-egy szót. A levelek, a melyeket egymással váltottak, lehetlenné tették, hogy idegeneknek tekintsek egymást. Az emlékek, a bizalmosság és az odaadás mint könnyed lánccal kötötte össze őket; és mégis, mégis olyan kevésbé ismerték egymást, hogy a lámpafény kiszűrődő halvány világosságában kétkelvedve néztek egymásra, mint kincsesók, ha kincse bukkannak.

— Hát lehetséges! Lehetséges! — ujjongott Ippolito lelke, a ki kezét hangosan dobogó szívére szorítva, a belső, feltörő indulatoktól elhomályosított szemmel Lilia csodálatos szépségében gyönyörködött.

— Barátom — mondta Lilia és ujhegyével könnyedén megcirógatta a fiú arcát — mi távol állunk a társadalomtól. A mi egymással való vonatkozásaink annyira különösek, hogy lehetetlen volna a megszokott formák közé szorítani. Nekünk sok mindent meg kell bocsátanunk egymásnak... Akarja?

Ippolito, felindulásában, a legszívesebben az imádott teremtes lábát elé borult volna. De csak annyit mondott:

— Ó, signora? — de ezt szemében olyan lelkesedéssel és rajongással, hogy Lilia szinte megremegett az örömtől.

— Milyen fiatal még! — gondolta magában. — Milyen fiatal!

(Folytatás következik.)

A VASUTAS SZTRÁJK.

© A franciaországi vasutas sztrájk véget ért. Elyonták ugyanazokkal az eszközökkel, melyekkel annak idején minálunk, t. i. a katonaság igénybevételével, s végső esetekben a bíróság büntető hatalmával. Az emberiség pedig egy nagy tapasztalattal lett gazdagabb. Azzal, hogy ott, a hol a társadalom nagy érdekei forognak kockán, vagy éppen az állam létéről van szó, ott a veszélyben levő közrend segítségére siet meg azoknak nagy része is, a kik élelméletileg magok is a szocialista tanítások felé hajlanak. Hiszen a jelenlegi francia kormányt tudvalegőleg erősen támogatják az «elvtársak», s maga a miniszterelnök, a ki most oly erősködőnek mutatkozott a sztrájkolókkal szemben, még nemrégiben a szocialistákhoz tartozott, s a sztrájkoknak is lelkes szószólója volt.

És nagy szerencséje az egész művelt emberiségnek, hogy így és nem másként történt a dolog. A sikeres vasutas-sztrájk gyökerében támadná meg a modern államot. Nem csak az utazás megakasztásáról van itt szó. Pedig ez is óriási dolog. De hát ezzel megbirkóznék még valahogy az emberiség. Apáink nem utaztak vasuton, a postájuk is lassu lépésben járt, s ha vissza is kellene térnünk a multhoz, ez még semmiképp se jelentene világfelfordulást. De igenis katasztrófát jelentene az a körülmény, hogy vasutak nélkül nem lehetne élelmezni a nagy városokat, s azoknak lakossága valóságos éhenhalásnak nézne eléje, ha megszűnnék minden vasuti forgalom.

Olyan sok millió lakossal bíró nagyvárosok, a minők London, Páris, Berlin vagy New-York csak a vasutak korszakában keletkezhetek. Mert egyrészt a városi lakosok nem földműveléssel foglalkozván, csak a vasutak által vihethik el távolra nagytömegű áruikat, és csak általuk válnak keresetképesekké, másrészt pedig élmi cikkeiket csak vasutak által szerethetik be. Anglia egész évi termése csak annyi, hogy tizenhárom hétig képes táplálni az összes lakosságot. A többi más-honnan kell hozni. Igaz, hogy a fűtőpláték, a búza Londonba hajókon jön. De csak kikötőtől kikötőig, p. o. New-Yorktól az angol fővárosig. Ellenben az amerikai farmtól a new-yorki kikötőig már vasut viszi. A könnyen romló élmi szerek pedig, s első sorban a nélkülözhetetlen tej, majdnem kizárólag vasutra vannak utalva. S az o'y nagyvárosok, melyek tengeri hajókkal el nem érhetők, még rosszabb helyzetben vannak.

Ezért nem keletkezhetek a régi világban több millió lakossal bíró nagyvárosok. Egész az újkori csak két nagy város volt, a melynek lakossága megközelítette az egy milliót. Az egyik Babilon volt. Óriási területen feküdt, buján termő vidéke volt, melyet mesterségesen öntöztek, s kerti műveléssel tettek még termékenyebbé, a mellett egy hajózható nagy folyó ment rajta keresztül. A másik

II. MÁNUEL, A TRÓNFOSZTOTT PORTUGÁL KIRÁLY GIBRALTÁRBAN. ANYJÁVAL, A MISÉRŐL TÁVOZÓBAN.

város Róma. Ennek lakosainak száma csak a császárok idejében érte el a milliót, a mikor Egyiptom szérúról — de lybicis areis — hordták óriási hajókkal a gabonát. S így is gyakori volt az éhínség. Pedig tudni kell, hogy a római köznépp rendkívül mértékletesen étkezett, s egy cipő volt az egész napi tápláléka.

A modern nagy város csak a vasutak korszakában keletkezhetett, s éhínségre van kárthatva, míhelyt a vasuti forgalom végleg fennakad. De ez az éhínség nem csak a gyűlölt burzsoát fenyegeti, hanem a szocialista elvtársat is. És ez a szerencse.

A HÉTRŐL.

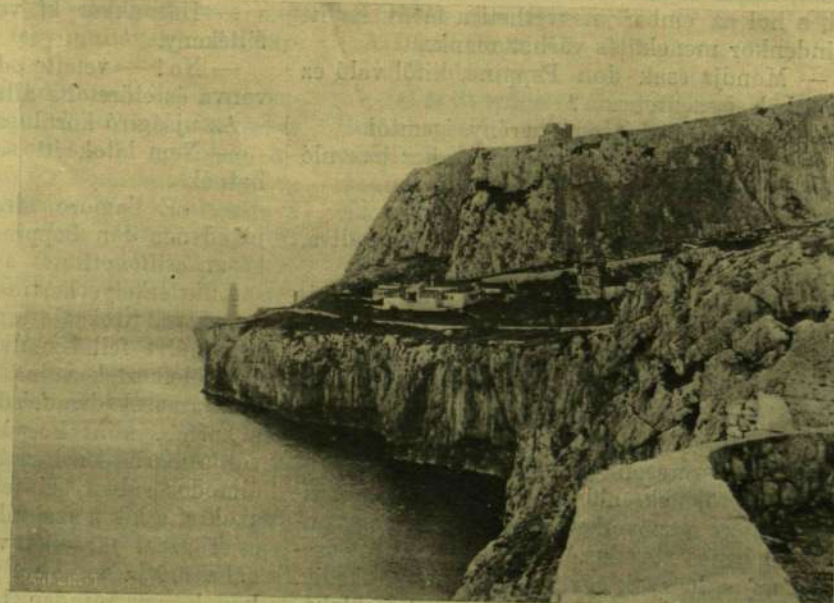
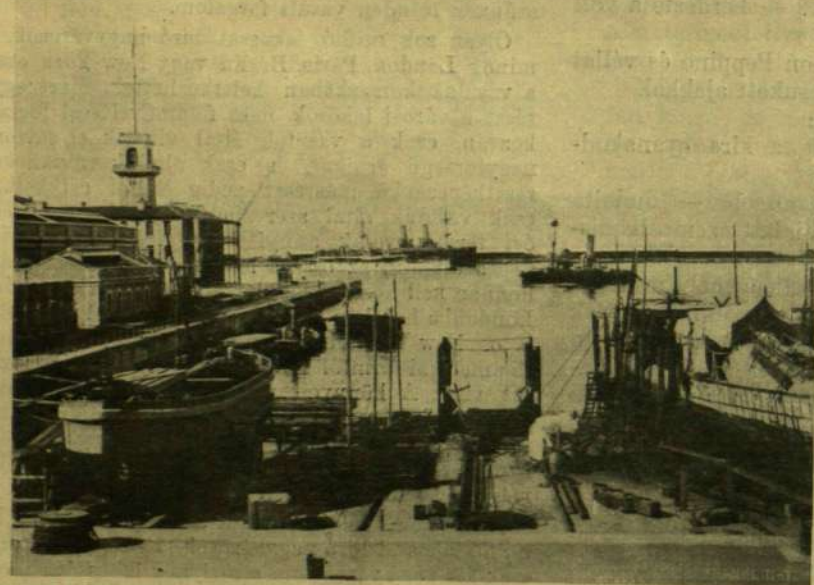
A hősiesség hősei. Ha az ember lelkében már lecsillapodott az izgalom, a melyet az olyan vállalkozások híre vert föl benne, a milyen például a Simplon vagy az Océán átrepülése, érzéseinek elsimult uréből kikél a kérdés: mi értelme, mi értéke van ezeknek a vakmerőségeknek? Mi bennük az a hasznos nagy, a miért bámulattal és hódolattal kell adoznunk azoknak, a kik véghezvitték? Van-e valami gyakorlati jelentősége annak, ha egy repülőgépet csakugyan át is száll a Simplon vagy egy léghajó az Océán fölött? Megnyitotta-e az ilyen sikerült kísérlet is az odáig soha meg nem tett utat most már az emberiség használatának? Nem Blériot ma is az egyetlen ember, a ki átrepült a La Manche csatornán és ő maga se tette meg másodszer azt, a mi pedig egyszer oly fényesen sikerült neki. A Simplon hasadéka fölött se jelent még meg a szerencsétlen Chavez nagyobb szerencsét próbáló utódja vagy követője.

vagy legalább is szokatlan dolog, különösen megragadja, nem az, hogy milyen katona volt ez a nagyérdemű öreg ember, hanem az, hogy milyen ember volt ez az érdekes öreg katona. A mit a háborúkban, csatákban művelt, annál nekünk érdekesebb, mert ritkább az, a mit akkor cselekedett, mikor már katona-munkája csak egy dícsőséges, szép emlékezet volt, betöltött hivatás, befejezett pálya, kardját, ha akarta, odafektethette rendjeleinek és kitüntetéseinek érzékoszörjába. És akkor az öreg generális, hatalmas úr, a kinek a láttára, szavára ezredek merevedtek meg, a maga dícsőségének palotájából meghatótt és szinte alázatos lélekkel átmegy a mások másfajta dícsőségének — szolgálni. Babért a maga számára nem is követel. A mások koszorújába keres hódoló munkával új virágokat új, idegen földeken. Beáll a magyar irodalom nem a maga számára sikerért pályázó katonájának, hanem munkás hódolójának. Magyar írók munkáit fordítja szerető gondnal és lelkesedéssel idegen nyelvre, hogy ott is megismerjék és megbecsüljék őket. A generális beáll harangozóknak, hogy messze földről is híveket gyűjtsön meghallgatni a magyar kultúra papjainak szavát. Ő a maga számára szót nem követel. Ez a szerény kis szerep elég neki, boldoggá teszi, Ime ez az, a mi az agg generális életében különös és megkapó. Erős, nagy kulturákban talán több az ilyen jelenség: de sok vagy sűrű ott se lehet, a hol bizonyos eszmények tiszteltével hosszú századok folyama itatta át a lelkeket. Minékünk meg különösen ezer ok van rá, hogy tisztelegve álljunk meg az öreg generális sírjánál, a ki oly lelkes és rajongó hódolattal tudott tisztelni a nemzeti kultúra minden aranygallér és aranycsillag nélkül való katonái előtt és a ki a lelkében a maga aranygallérjánál talán büszkébb volt arra, hogy a fia ebben az armádiában szolgál.

Szó sincs róla: jönni fognak a követők, de akkor a próba nem lesz istenkísértés, sőt próba se lesz, hanem nyugodt, biztos vállalkozás. A gépek képességének kipróbálásakor sem föltétlenül szükséges a kísérletnek a veszedelemmel való párosítása. Nem muszáj az Océán fölé merészkedni, ha az ember olyan távolságot akar is berepülni, mint az Océán szélessége. Ezek a vakmerő emberek tehát nem is az emberiség egyetemes haladásáért teszik kockára az életüket. Az ő vállalkozásuk lelke tisztára a *l'art pour l'art*, a mely semmi más nem emel, nem hajt és nem szolgál, mint önmagát, önnön nagyságát és szépségét. Nem a technikának vagy a haladásnak, hanem magának a hősiességnek hősei. Sikerük vagy bukásuk, dicsőségük vagy vértanuságuk anyagi értelemben meglehetősen meddő, de erkölcsi tartalma igen is van, és ez a hőskultúrának ápolása. És ez érték. Mert rokkant világ lesz az, a melyben már senki se hős lenni nem akar, se a hőskéért lelkesedni nem tud.

Bakonyi generális, a kinek koporsóját a héten vitték ki a szegedi temetőbe, kitűnő katona volt, különben nem vitte volna föl az altábornagyságig. Sok háborút vitézül végigverekedett, a sereg-szervezésben nagy érdemeket szerzett, mellét elborította ordóval, meddálival folséges urának elismerése. De a mi — elolvashán hosszú, szép, harmonikus és mégis sajátos életének történetét, az ember érzését és képzeletét mint rendkívüli

Az elbocsátott alkalmazott. Kiválóan csunya és pocsolya-illatu affaire a hamis receptekkel operáló orvos és patikusok dolga, de egy jó hatása a visszaélések valószínű megszűnésén kívül is lesz vagy legalább is lehet ennek az ügynek. Egy sokszor használt és sokszor ki- és föl is használt frázisnak a revíziója. Ezé a három szóé hogy: «egy elbocsátott alkalmazottunk». Védekező és czáfoló nyilatkozatok szoktak így kezdődni és hogy ez a kezdés annyira használatos, nyilvánvaló bizonyossága annak, hogy hatásos is. Ennek a néhány szónak czélja és a köztudatban igen szabatosan meghatározott jelentése van. Argumentum, a melyet igen széles körben szinte minden további vizsgálat nélkül elfogadnak és értékelnek. A mit az az ember mond, a kit a védekező vagy czáfoló nyilatkozat «elbocsátott alkalmazottunknak» minősíthet, az egyszerre megrokkán hitelében, sőt a csunya bosszú vagy rágalom színét kapja. Ez már egy *patron*-ja a közfelfogásnak, a melynek a helyességén a tizezredik embernek se

A MENEKÜLŐ KIRÁLYI CSALÁD HAJÓJÁNAK MEGÉRKEZÉSE GIBRALTÁR KIKÖTŐJÉBE.

A KORMÁNYZÓ VILLÁJA, A MENEKÜLŐ KIRÁLYI CSALÁD LAKÁSA GIBRALTÁRBAN.

A PORTUGÁL FORRADALOM.

A FORRADALMÁR GYALOGOSOK FELVONULÁSA.

ÖSSZEBOMBÁZOTT HÁZ.

jut eszébe kétségkedni. Bizonyára azért, mert valóban sokszor így áll a dolog, de a sokszor még nem azt jelenti, hogy mindig, sőt talán még azt se, hogy legtöbbször. Az elbocsátott alkalmazottaknak nem mindig büne vagy szegénye az, hogy, vagy a miért elbocsátották. Nemcsak az alkalmazott lehet hanyag, lelkiismeretlen, megbízhatatlan vagy hűtlen, hanem a főnök is zsarnokoskodó, igazságtalan, ideges vagy szeszélyes. Sőt vannak czifrabb és tragikusabb esetek is. Ime, a ki a recept-csalást leleplezte, azért lett elbocsátott alkalmazott mert nem akart büntetést lenni a főnökének. Nem volt arra kapható, hogy csaljon. Már most például hasonló esetben lehet-e egy ilyen emberrel szemben diszkreditáló, megcsök-

kenheti-e a szava értékét az a tragikus körülmény, hogy a miért szót, még a kenyerét is elveszítette? A ki az állását elveszíti, még nem veszítette el okvetlenül a becsületét és a szavahihetőségét is. Legfőlebb csak a kenyeret. És meg-esik, hogy ezt is épen azért, mert a becsületét nem volt hajlandó elveszíteni.

Probléma. Megirták az újságok, hogy mialatt a hamis receptek gyártásával — hivatalos nyelven szólva — «alaposan gyanúsított» orvos le volt tartóztatva, a védőjéhez seregesen érkeztek levelek a pácienseitől, hogy szerezze vissza minél hamarabb az orvosok szabadságát. Mert ők megbiznak a doktorukban, ragaszkodnak hozzá, hozzájuk min-

dig jó volt, csak tőle várnak segítséget és gyógyulást. Ezek a levelek nem fölvetik, csak megint a szemünk elé állítják az emberi igazságszolgáltatásnak egy óriási és talán soha meg nem oldható ilyen tragikus kérdését: a bűnhődés, illetve a megtorlás elszigetelésének problémáját. A modern igazságszolgáltatás elve az, hogy a bűnért csak a bűnös lakoljon, de kevés princípium van a világon, a mely ennél fogyatékosabban érvényesülhet. A bűne esett ember közösségre megszűnik az intézményes erkölcsi renddel arra az időre, a míg a büntetését elszervezte, de az életnek még ezerni más skálája is van, a mely közösségeket, még pedig igen erős közösségeket teremt az emberek között. Ki mentesítheti például a rettentő

1. A királyi palota egy ablaka a bombázás után. 2. Braga Theofil, a köztársaság elnöke. 3. Forradalmár őrség egy bérkocsin. 4. A lövések hatása egy utczi lámpán. 5. A kormány tagjainak névsorát kihirdetik. 6. A köztársaság kihirdetése a városház erkélyéről. 7. Föllázadt tengerészek.

A PORTUGÁL FORRADALOM.

bűnhődéstől a sikkasztó ártatlan családját, azét a sikkasztót, a ki épen azért nyult idegen pénzhez, hogy övéi sorsát jobbá, kellemesebbé tegye? Hogy egy ember se csak jó vagy csak rossz egész valóságában, hanem erénynek és bűnnek vegyüléke, az ilyen fájdalmas példák tüzeben látszik legvilágosabban. Van bűnös, a kivel együtt száz ártatlan bűnhődik és hogy az igazságtévésnek e megdöbbentően zavaros hatását megszüntesse, az emberi elme számára szinte lehetetlen földadatnak látszik. Ha sültek egyszer egy ember, a ki megmondja a módját annak, hogy a megtorlás útjese ne süljön más föléletet, mint a mely a bűnt megtermette, akkor a Föld fényesebb égitest lesz a Napnál.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A profétai ekstasis és a zene. Mindenki tud valamit a bibliából azokról a profétákról, rabikról, a kik az őstementumtól zsidóknál szedett-vedett csapatokban jártak vidékről vidékre, koronkint valami extatikus állapotba estek és heves tagjelzésekkel, tánczokkal, kiáltásokkal biztatták a népet a filiszteusok elleni harcra. Időnkint a nézők egyikére-másikára is átragadt ez a szentnek tartott őrgyűlés és ők is beleveggyűltek a rabik tánczába. Hasonlók voltak ezek a mohamedán tánczoló dervisekhez, a kiket legalább hírből mindnyájunk ismer. Ezekkel a rabikkal foglalkozik és pedig nagy filológiai és kritikai apparátussal egy kiváló magyar sémi filologus *Hornjányi Aladár* egy munkája. Az idevágó őstementum szövegek alapján kifejti a rabik extazisének mibenlétét, azokat a képzeteket, melyeket ők maguk s a nép hozzá fűztek, a démonoktól megszállott voltokról szóló hit természetét s a zenének, vagy jobban mondva hangszerekkel előidézett zenebőnának természetét, a mely mulatságokat kísérte. A munka jelentékeny adalékkal járul a sémita ethnographia ismeretéhez, az idevágó főleg német irodalom alapos és teljesnek mondható ismeretével k'szült s önálló és a laikusra is meggyőzően ható felfogást fejt ki a fölvetett kérdésekhez.

A Hesperidák kertje. *Palagyi Lajos* íly című drámai költeménye múlt évi karicsonyi alkalmunkban jelent meg s ezért nem szükséges olvasnánk előtt részletesben ismertetni. Ötásként élénk

emlékezhetnek klasszikai szellemére, szigorúan stilszerű, a klasszikai világhoz alkalmazkodó stílusára, költői lendületére. A drámai költemény most könyvalakban is megjelent: Bizonyára így is meg fogja tenni a maga hatását.

Nevető halál. *Wiczimány Jenő* adott ki e cím alatt egy nagyobb terjedelmű regényt. Valami sok mondani valója róla a kritikának nem lehet; tipikus dilettáns-munka, jókora mennyiségű hatásvadászattal, mely a kevésbbé finom eszközöket sem veti meg. Sem egységes stílus, sem egységes felfogás nincs benne; modern akarna lenni, de hozzányúl a nem épen magas színvonalú regényírás legőséskább fogásaihoz is. Az egész regény nagyobb igényekkel lép fel, mint a mennyire jogosítva van s ezért csak annál élénkebb ellenmondást is kelt.

Munkásbiztosítás és magánjogi kártérítés. Dr. *Szladits Károly* egyetemi magántanár ily című füzetét most, a mikor a munkásbiztosítás kérdése a társadalomtudományi diskusszió előterében van, aktuális témát tárgyal; kimutatja a munkásbiztosításról szóló törvénynek azokat a hézagosságait a magánjogi kártérítés szempontjából, a melyeket a törvény esetleges revíziójakor figyelembe kell venni.

Bibliai foldeken. *Takarı Géza* e cím alatt kezd meg kiadni keleti utazásainak leírását. Első könyvecskéjében Egyiptomról szól; nem mond a nagyon sokszor és sokféleképen leírt országról valami különös új dolgokat, de a mit mond, saját tapasztalata szerint, közvetlen hangon mondja el, hangsúlyozva mindenütt azokat a dolgokat, melyek Egyiptomnak a kereszténység történetében való szerepére vonatkoznak.

A "Jó Pajtás." *Székely Zsigmond* és *Benedek Elek* képes gyermeklapja legújabb számában *Benedek Elek* mond szép verset, *Szemere György* elbeszélést, *Székely Zsigmond* folytatja *Dörmögő Dörmötör*, a nevezetes maczkó kalandjait a fogorvosnál, *Zsiga bácsi* történetét mond a játékokról, *Flek nagyapó* mesét az aranytojó madárról, *Talján Gábor* verset mond *Jávor Pál* szép képéhez, *Schöpfung Aladár* történetet a pápa gavalléról meg a kókuszdióról, *Japán* gyermekese, tarka történet, *Kinetykó János* cizkike a tornászatról, *Benedek Elek* regénye, a rejtvények és szerkesztői üzenetek teszik teljessé e szám tartalmát.

A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker. Egyetem-utca 4.)

Uj könyvek.

A profétai ekstasis és a zene. *Irta Hornjányi Aladár.* (Keleti Könyvtár IV. sorozat.) Budapest, Hornjányi Viktor kiadása; ára 1.50 korona.

A Hesperidák kertje. Drámai költemény, *irta Palagyi Lajos.* Budapest, Toldi Lajos; ára 2 K.

Nevető halál. Regény, *irta Wiczimány Jenő.* Budapest, Lampel R. (Wodjárnér F. és fia) r. t.; ára 4.30 korona.

Munkásbiztosítás és magánjogi kártérítés. *Irta dr. Szladits Károly.* Budapest, Szilágyi Géza bizománya; ára 1.60 korona.

Bibliai foldeken. Uti jegyzetek. *Irta Takarı Géza.* Budapest.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **MEDVÉNY PÁL,** negyvennyolcas honvédtiszt 82 éves korában Szarvason. — **BONSÓ BALINT,** földbírtokos, városi képviselő, református egyházi presbiter, volt 48-as Bocskay huszárezredbeli altiszt 82 éves korában Hajdú-böszörményben. — **Nagybaczoni Bató László,** székesfővárosi árvászkéi ülnök 45 éves korában Budapestben. — **Nagyvárad** Honvált Dénész, kamarás, honvédezeres, a 20. honvédelmi ezred parancsnoka 47 éves korában Nagykanizsán. — **LÁNG GRÖNY,** a budapesti III. kerületi függetlenségi és 48-as párt alelnöke, székesfővárosi törvényhatósági tag Budapestben. — **Császár Pál,** Zempléni megye tb. főszolgabírája, királyi ügyészi megbízott, Tokajon. — **VARGA LŐRINCZ,** ügyvéd, nyug. városi ügyész a beregmegei viszályozó és ármentesítő társulat ügyésze, 62 éves korában Beregszászon. — **RADOCSINER SIMON,** füzesséri kisbírtokos 104 éves korában. — **Egyházaskücsi DERVÁRCS IMRE,** földbírtokos, Zala vármegye nemesi választmányának tagja, 68 éves korában Kéimánban. — **Martosi FESZTY SZILVESZTER** komárommegyei földbírtokos 92 éves korában Budapestben. — **POLLÁK MIKSA,** ezement-nagykereskedő 53 éves korában Budapestben. — **FRANK KÁROLY,** a selypi önkormányzat harmincz éven át volt főtitkárja 60 éves korában. — **LINTNER BÉLA,** okleveles gazdasz, gróf Apponyi Sándor uradalmi segédtitkár 25 éves korában Somorján. — **ILLÉS ALADÁR,** 20 éves korában Budapestben. — **Alsó-csernátoni Csiky Károly,** Kolozsváron. — **VLADÁR EMIL,** 65 éves korában Kálánban.

Öv. alsószalóki **KIRIVÁCSY JÓZSEF,** szül. Abhati Marescotti Katalin grófnő 72 éves korában Budapestben. — **RIMAY LEHELNÉ,** szül. Cseley Kálnassy Ma-

riska 59 éves korában Sátoraljaújfalyn. — **SCHUBA SÁNDORNÉ,** szül. **VARGA MÁRIS** 45 éves korában Budapestben. — **PRZYBYCZ GRÖNY,** szül. turcsánki Turcsányi Etelka, 45 éves korában Budapestben. — **Szabados Béla,** az országos hírv. szerkesztő felelőse, szül. **Baltzár Irén,** Szágyben. — **BALOGH PÁL,** szül. **Weber Ferike,** Balogh Pálnak, a kiváló publicistának felesége, 39 éves korában Budapestben.

EGYVELEG.

* **Németország idegen nyelvű újságai.** Németországban a számos német újságon kívül több idegen nyelvű újság jár. 97 lengyel, 26 francia, 18 dán, 8 titáni, 4 vend, 12 angol, 6 olasz, 7 spanyol, 2 orosz, 2 cseh, továbbá 1 svéd, 1 portugál és 1 zsidó újság.

* **Edison legújabb találmányai.** A feltaláló király, Edison, ismét egy új találmánnyal lepte meg a világot. Fotográfálógépet és kinematográfot szerkesztett, melyekkel természetes színekben varázsolja ernyőre a színből szíbb jeleneteket. Az illuzió növelésére még beszélőgépet is csatolt kinematográfjához, úgy, hogy újabb mozgószínházainkban legközelebb már hangjukat is fogják hallani a mozgó alakoknak.

Modern építőanyagok. E cím alatt a Gaspary dr. & Co. cég különlegességi gégyára Markraunstädtben, Lipese mellett, ismét egy brosúrát adott ki, a melyben a létszólag értéktelen nyersanyagok, mint a melyen a homok, kavics, kötőmélék, salak, fűrészpors, stb. építőanyagokra való feldolgozását behatóan ismerteti. E művecsok soknak érdeklődését keltheti, mert e nyersanyagok az egész világon előfordulnak és olcsó, jó építőanyag mindenütt, a hol csak ember él, szükség van. Szemléltető illusztrációk kész épületeket, építőanyag előállító gépeket és formákat mutatnak be. Minthogy nevezett cég az említett és sok helyt parlagon heverő nyersanyagok feldolgozására szolgáló gépi berendezésekben nagy tapasztalata van és ily berendezéseket, kezdve a kézhajtásos géptől egészen a szisztematikus erőhajtásos gyári beren-

dzésig gépet előállít, egy bárki a bőséges magyarázatokkal és illusztrációkkal ellátott füzetből általános tájékozást nyerhet az egész cementipar fölől. E cég mindenkor készséggel szolgál a rendelkezésére álló nyersanyagokra vonatkozó felvilágosítással és 28. sz. brosúráját kívánatla megküldi.

A táncz modern iskolája. Kovács Tivadar és Rechitz József országos hírv. tánczparók előkelő színvonalu tánczintézetet nyitottak a gróf Andrássy palotában, Egyetem-tér 5, L. em.

Szerkesztői üzenetek.

Szonett. Egy-két folija ennek is van, a miért nem hozhatjuk naplányra, de a tehetség ezen is megéri. Ne vesztse el türelmét, hiszszük, hogy előbb-utóbb, nem is nagyon hosszú idő múlva jobbat is mondhatunk.

Meglátom-e? Nagyon gyarló apróság, mire való ilyenell szaporítani a szerkesztőség munkáját?

A hideg tűz. Csupa szavak, veretéköz szimbolizmus, a melynek nincz szimbolizmusba burkolni valója.

Rózsakövével az alkony. Tévedni tetszett: a mi lapunk nem önképzőkör.

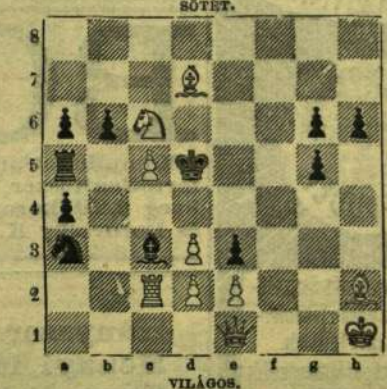
Istenkeresés. Ekkora követ több erővel kellene hengergetni.

Múlt idők emléke. Szeretem a borlatot. Leány-fogadás. Kérdetleges apróság; egy ábrándozó lélek hullámzásai, de nem irodalmi művek.

Isten hozzád. Mi is ezt mondjuk a versnek.

SAKKJÁTÉK.

A 2715. számú feladvány Erlin Konrádtól, Bécs.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2711. számú feladvány megfejtése Ludányi Antaltól.

1. Vd7-c6 ... Va2-d5 f. (a. 1. ... Kc4-f5 b.) 2. Hd5-e3 f. matt.
2. Hf5-d6 f. matt.
1. ... Hb2-e4 1. ... Bb3-h6 2. Hd5-e3 f. matt. 2. Hf6-g3 f. matt.

Helyesen fejtették meg: Morányi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál. — Beer Mór. — Gottléber István (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hofbauer Antal (Lipótvar). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészay József (Győr). — A «Zborai Társaság». — A «Kálcsoni Katolikus Kör». — Veeres Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodásujlak). — A «Duna-földvári Egyenlőségi Kör» (Duna-földvár). — Baross Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A «Leibiczi Gassandri Kassinó» (Leibicz). — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Ira). — «Csengeri Cassinó» (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Rezső (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Tulpa).

Hibaigazítás.

A 2713. számú feladványban (Patkó Emilől) a sötét bástya nem «d-8-on, hanem «e-8-on áll.

KÉPTALÁNY.

A 39-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Elvessni csak annak lehet, a ki valaki.*

Felolós szerkesztő: **Hoitsy Pál.**

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Menyasszonyi ruha - selyem

minden színben, méterenként 1 K 35 f-től feljebb. Bér- és vármmentve a megrendelőhöz szállítva. Gassdag mintagyűjtemény postafordultával küld

HENNEBERG selyemgyáros Zürich.

A Bór- és Lithion-tartalmú vasmentes gyógyforrás

Salvator

künnön sikerrel használták vesebajoknál, a húgyhólyag-bántalmánál és kövszénynél, az cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tisztá!

Kapható áránygyógyintézetekben vagy a **Sonyo-Lipóci Salvator-Forrás-Vállalatnál** Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

RIDIKÜLÖK pénz-, szivar-, levéltárcsák állandó, nagy választékban legolcsóbb

CSÁNGÓ — finom bőrúru készítőnél — Bpest, Múzeum-körút 5. — A cím fontos!

Halogen IDEÁLIS SZER A FOGAK APÓLÁSÁRA FÉHÉRTI A FOGAKAT ÉZI A FOGMŰST

Kapható mindenütt, egy tubus ára 50 fillér.

Störme GARNITURÁKAT ÉS KABÁTOKAT VÁSÁROLJON

Elkán Gyula SZÜCSMESTER

NAGY ÁRUHÁZÁBAN VII. KÁROLY-KÖRÚT 17-19. DIVATLAP BÉRMENTVE OLCSÓ SZAIOTT ÁRAK! TELEFON 106-98

Svájci selyem a legjobb!

Kérjen felte, fehér vagy színes újdonságainkból mintákat: Crépon, Duchesse, Cachemire, Mossaline, Côté-lé, Solenne, Shaantung, Mousseline 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 fill.-től kezdve. Ruháknak, blúzoknak stb.-nek való bársony és peluche, ugyancsak himsett blúzok, valamint balizst, pamut, vászon és selyem ruhák. — Mi csak igazán kiváló selyemanyagokat adunk el vázár- és portón-entesen direkt magánvételnek.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájcz.) Selyemkivitel. — Királyi udvari szállító.

TÖRLEY TALISMAN CASINO-RESERVE

Soha többé!

nem cserélek szappannommal, mióta a Bergmann féle vesszőparipa - lilomtejszappant használom (egyedül gyártók: Bergmann & Co, Tetschen a. E.), mert az összes gyógy-szappanok közül ez a leghatásosabb és kizárólag csak általa érhető el szép, gyöngyösen puha és szepültől mentes arczbőr. Darabja 80 fillért minden gyógyszerárban, drogeriában és illatszerekkereskedésben stb. kapható.

Nagy, szép, elbűvölő szem

(hypnotikus tekintet) elnyerhető nagyon rövid időn belül utóérhetetlen módszerem és

„SZEMPOMPA“

Által. Nem orvosság. Siker és ártalmatlanság szavatolva. — Hatalom s tekintélyre tesz szert, siker sikerre halmozódik Ára 3-60 K, utánvét 4-40 K.

Hypnotikus intézet: **C. REGLING BERLIN 163.** Invalidenstr. 19.

Serravallo KINA BORA VASSAL

Higiénikus kiállítás 1908. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengélkedők, vérszegények és lábbadosók számára. ztvágygyorjlesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.

Künnön is. 7000-nál több orvosi vélemény. I. Serravallo, a. e. kiz. tit. úrnál Triesté-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban álliteres írtgekben K 2.00, literes üvegben K 4.80.

Nemzeti Antiquarium könyv- és műkereskedés BUDAPEST, V., Váczi-körút 42.

Veszünk könyveket, nagy könyvtárakat, régi nyomtatványokat, okleveleket, híres emberek levelezéseit, festményeket, metszetteket, mindennemű régiségeket a legmagasabb áron készpénzért.

VÉDJÜK A FOG ZOMÁNCZÁT! Azért használjuk a **DR. DONHOFFER**-féle sterilizált **ZOMÁNCZ** fogpasztát Kapható: minden gyógytárban és drogeriában. Főraktár: **Gubits Bpest, IV., Semmelweis-u. 19. II. em.**

Hölgyek figyelmébe Mielőtt divatos női kiegészítékét vásárolna, kérem tekintse meg

PAPEK JOZSEF bőrdoboz és finom bőr-áru készítő kirakatait Budapest, VIII., Bákóci-út 15.

ÉKSZEREK EZÜSTNEMŰEK

egyházi szerek, órák, angol, francia és kínai stb. díszes tárgyak gyári áron a legújabb angol rendszer szerinti berendezéssel készíttetésre

SÁRGAS JÁNOS ékszerkészítő Kolozsvár. 1911. év februártól Budapest, IV., Károly-tér 1. sz. Képes nagy árjegyzék ingyen.

KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET Fennáll 1892 óta.

Főorv. Dr. **JUTASSY JÓZSEF** bőrgyógyász, egészség-tanár, az orvosi kozmetika legelő és legérgebb szakértője Magyarországon.

Sikereink titka hogy tudományos alapon, szolidan dolgozunk. Szépségromtó bőrbajokat jótállás mellett gyógyítunk (pattanás, kiütés, miteszter, zsírosság, szárazság, vörösség stb.)

Felesleges képződményeket nyomtalanul eltávolítunk (szécs, szemölcs, anyajegy, sebhely, szőr)

Hiányokat természetes uton pótolunk (simaság, üdeség, szín, haj).

Elváltozott arcekat esztétikailag rendezhezünk (ráncok, üreg, püspökcsok, ferdülések stb.).

A készletek ára bő használati utasítással: Egy teljes készlet 10 korona, egy próbakészlet 5 kor.

1. **Bőrkoptató-készlet** szerei hófehérre teszi a fakó, sárga v. barna arcot, a szeplőt, májfoltot gyökeresen elmulasztják.
2. **Bőrgyógyító-készlet** a zsíros, fényes, károsított bőrt tisztá, normalis arccá és nyenyen piruló arccá (mattá) teszi; gyógyítja a bőrtkát (mitieszter), a pattanást (vimmert), a bőrlhacokat (pórus), a túlságos izzadást, vörös kezét, vörös orrot, fagyási foltokat.
3. **Bőrápoló-készlet** szerei a természetűl szép, szíves bőrt konzerválják, üdítik; a kényes, száraz, hámlós, durva, vörös, libabőrös, sémörös bőrt finomítják, puhítják, simítják; a széhhudt bőrt felhívítják, s megm utik a további lonyagástól; a ráncokat elintézik.
4. **Bőrhámlasztó-készlet** elmulasztja a túg bőrpórusokat s benne ülő évtizedes mitieszterekkel együtt; eltünteti a pattanások nyomait, a lecselölteket és a kisebb sebhelyeket (himilóly); les-odi a legmakacsabb szeplőt és májfoltot, a lonygórós bőrpattanást és a kékes borrvirágot is. A bőrhámlasztók ékribelmei egy heti szabadsággal jár.
5. **Hajfestés** A hajfestés nagy gondot ad, mert a hajfestés-ékek lözt kevés az ártalmatlan és megbízható. Dr. **Jutassy** főorv-unknak hosszú tapasztalata alapján végre sikerült olyan hajfestéket előteremtenie, mely ez idő szerint a legközelebb: tudniillik csak a haját fogja, a fejt őrt nem, a főhőnemét nem piszkítja, természetes színt ad, mely nem fakul és színekben nem jászitja, a kezes igen egyszerű, idegen segítőget nem igényel és sem a hajnak, sem a lejbőrnek nem árt. Egy adag Dr. **Jutassy**-féle hajfestéket 4-6 használati utasítással 10 K-é kapható a következő két színyarváltban: vörössesőke, világossőke, hamvasőke, világsőke, gesztenyebarba, fekete.

Főraktár: **KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET** Budapest, IV. ker. Kossuth ajos-utca 4. szám.

Ha fáj a feje ne tévóvázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát** mely 10 perc alatt a legmakacsabb migránt és fejfájást elmulasztja. — Ára 1 korona 20 fillér. — Kapható minden gyógyszerárban. Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész Kispeszen. * * * * * Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postál szállítás.

PALMA

AVÁLÓDI KAUCSUKSAROK

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szőlővesszők és finom érme léki bokor beszerzésére legmeglehetőbben ajánljuk a legjobb hírnévnek örvendő.

SZÜCS SÁNDOR FIA

szőlőtelep Biharországban.

Képes a egyebet tanúságos irattal meggyőzni és bérmentve kúrák és. Ezen árjegyzéknek egyetlen hízelő személynél nem lehet az uralmi mert mindenki érdekelt dolgot tartalmaz. Tehát senki el ne mulassza egy levelezőlapon kéri. Ötlet ár és pontos kiszolgálás. Több ezer elismerő levél. Készlet: 3 millió

Köhögés

rekedtséget, hurutot, görcsös köhögést gyorsan és határozottan megszüntetnek az orvosilag kipróbált

KAISER-FÉLE MELL-KARAMELLÁK

a három fenyővel.

5500 hiteles bizonyítvány a biztos sikerről tanúskodik. Csomag 20 és 40 fill. gyögytraktusban és drogériákban. Dr. Kaiser Dregenz. Vorarlberg.

Havasí Gyopár Crém

A Dr. BIRÓ-féle

Nagy tégely — 1 korona
Kis tégely — 1 korona
Szappan — 70 fillér
Füzet — 1 korona

Főraktár: Wolf győgyár Kozlovár, Budapest
Kisraktár: Turók győgyár Király-utca 12. Budapest
Főosztály: Operagyőgyár-tár Andrássy-utca 12.

SZAMOSY ELZA

a magyar királyi Operasí primadonnája így ír:

Kedves Doktor Ur!

A „Havasí Gyopár Crém”-et már rég használom!
E kitűnő tojeltte krém a legelsőrendű és jóval drágább külföldi szereknél sokkal jobb és hatásosabb!

SZAMOSY ELZA a m. kir. opera művésznője.

AMODERN KOZMETIKA

LEGJÓBB VIVMÁNYA

AZ EREDETI ANGOL ANTISZEPTIKUS VÉNY-PUDER

melynek szerepesséssé összehelyezte folyóan a bőrön felemerhetetlen zománcz fejődik. Árálmalanságáról tanúskodik DR. NEUMANN ZSIGMUND kir. ker. és vállalkozásügyi hítes vegyész prospektusunkon látható hiteles bizonyítvány.

Lohr Mária (Kronfus)

csipke-, vegytisztító-, kelmefestő-, szőnyegporoló- és szőrmegővő gyári-intézete. Telefon 57-08

Budapest, VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

Fiókok:
IV., Kezsmélt-utca 14.
IV., Eötvös-utca 8. sz.
IV., Harmad-utca 4.
VI., Andrássy-utca 16. sz.
VI., Teréz-körút 39. sz.
VIII., József-körút 2. sz.

BOROLIN

fejlőmulhatatlan háziszor minden meghűlés okozta baj ellen. Kitűnő fertőtlenítőszer. Kis üveg 2 korona, nagy üveg 2.50 korona, próba-üveg 1.20 korona. Kapható mindenütt. Gyártják dr. Borovszky R. és Borovszky K. Budapest, II., Fő-utca 77. szám.

Hányszor kénytelen ön a vasalás tartama alatt kitenni a vasalót, kitisztítani, az abban levő tüzet felelesteni? Mennyi időt vesz el a felesleges munkával? Mennyit kell mérgelednie, amíg a vas keffőn átmelegedik? Hányszor fordul elő, hogy míg az egyiket használja, addig a másikban újból elégeti a parizsa?

Nem akar mindennek véget vetni?

Nem is hiszi, amíg meg nem próbálja!!!

Vegyen le két karikát a lyukról, állítsa bele a hamurostát, írtae abba a vasaló egész tartalmát s meg fog győződni, mily hihetetlen gyorsan, alig egy perc alatt tisztítja és élesíti a parizsat a tűzhely leghuzata.

Saját érdekében ajánljuk, szerezzék be a hamurostát. Mind e kellemetlenségek megszűnnek. Féltannj idő alatt készül el az egész vasalással. Meg fogja látni, hogy már az első használat után kifizeti magát.

Kapható minden háztartási üzletben — 2.80 — koronáért.

Gyári raktár: KOMMER BÉLA Budapest, VIII. kerület, József-körút 12. szám.

KNUTH MÉRNÖK ÉS GYÁROS

Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója.

Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-utca 10.

Központi és gőzfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vizerőtművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jóvödelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Riessner-Kályhák,

a világ legjobb és használatban legdélkárkosabb folytonosgőzi Egészségi szempontból a legideálisabb rendszer.

Egyszeri betűzéssel egész télen ég, miáltal a sok fáradsággal és költséggel járó mindennapi betűzés megakadályozatik. Látható tűz, eredeti biztonsági szabályozó.

Gázömlés vagy robbanás teljesen kizárva, ellenben mindig egyenletes és egészséges melegség, különösen a szoba alsó légrétegeiben is.

Egyedüli elárúsítás, nagy választék és raktár.

Ringeisen Testvérek

BUDAPEST V, Hold-és Mátyás utca sarkán.

Sorányság.

Szén, telt testidomokat, gyönyörű kabátot a törvényileg védett. «BÜSTERIA» eróporunk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hírás 6-8 hét alatti egész 30 fontig. Szigorúan szolid, nem ámulás: Számos készünetnyilvánítás. Doboz használati utasítással 2.75 K. A pénz postalánványon beküldése, vagy utánvét mellett, beleértve portó is. Higiénishe Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57, Königsgrünerstr. 66. Lezakát Magyarország részére: Török J. győgyeztető Budapest, VI., Király-utca 12. szám.

Rendeléseknél szíveskedjék lapunkra hivatkozni.

Olvasza a hirdetésüket!

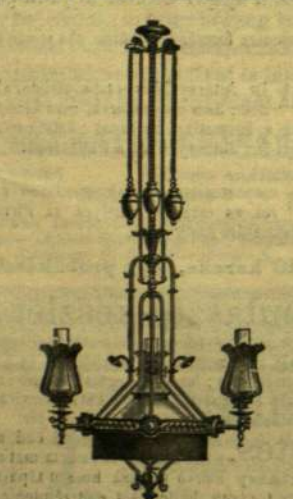
CSILLÁROK ÉS LÁMPÁK

(petroleum, gáz, és villanyra)

... kényelmes havi részletfizetésre ...

Kizárólag elsőrangú készítmények.

Hazai gyártmány. Mérsékelt árak.

Autrecht és Goldschmied utóda

ELEK és TÁRSA R.-T.

Budapest, IV., Károly-körút 10. szám.

ÓVJA A LÁBÁT

Minden kellemetlenség, különösen a terhes talp-izadás és talp-égés ellenük nehéy nap alatt a dr. Hőgyes-féle impregnált Asbesttalpakkal védelmezze a lábát. Párja 4 kor. — Legjobb és legbiztonságosabb segítség a lábának a dr. Hőgyes-féle impregnált Asbesttalpakkal. Párja 4 kor. — Az aczelcsukló fölé egy impregnált dr. Hőgyes-féle Asbesttalp van feszítve, hogy a lábunk kellemes és biztos fűzése legyen. A járás ruganyosabb és a biológiai épség kitartóbbá válik. Lábtalpaknak nélkülözhetetlen. Székfűzés után-vétel. Wien, Dominikanerbaatei No. 21.

NAGYENYED

Alsfeldi n.

GYÜMÖLCSFACSEMÉTEK

Sétányfák, díszeserjék, tölvevűk, kertészövények, boggyógyümölcsök stb. stb.

SZŐLŐOLTVÁNYOK,

(L. sima árú) európai és amerikai sima gyökere vassók. (Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen.)

FISCHER és Tarsai

faiskolák és szőlőoltványtelepek

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára KASSA

ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruhámenüeket a legszebben tisztít és fest. — Gallérok, kézelők hófehérre tisztítottak. — Alapítási év 1810.

Kocsiarucsarnok

a monarchia legnagyobb kocsiraktára

Budapest, Rákóczi-út 72.

Arjegysek ingyen.

Hölgyek figyelmébe!!!

Mielőtt divatos nap- és esernyőt vásárolna, kérem tekintse meg

SINGER MÓR

ujjonnan épült ANKER-palotában, Budapest, VII., Király-utca 2. sz. a. lévő üzletét.

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes íst, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomor-nyengeség ellen.

Étkések közben véve, megóv a gyomorteléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Kapható: minden gyógyszerárban valamint

ROZSNYAY MÁTYÁS

gyógyszertárban

ARAD, Szabadság-tér.

MARGIT-CREME

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szépség szara, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehelyezésében rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlehető.

Mivel a MARGIT-CREME-t utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezáró dobozt elfogadni, mert csak ilyen készünetyért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A MARGIT-CREME irattal, zsírtalan, vegyész készünety, a mely a külföldön általános felülműtést kelteti.

Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-pónder 1.20.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógyszerár, illatszert- és droga-üzletben.

ÁGYTOLLAK!

Legelőnyösebb bevásárlási forrás:

Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 2.

Tessék áránlatot kérni!

BUTOR

izlése és szolid kivételben teljes lakberendezések készpénz vagy részletek kapható

Sárkány J.

butoriparosnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

Kwizda Fluidja

Kégyo-védjegy. Turista-fluid.

Rég bevált aromatikussá bedörzsölés az inak és izmok erősítésére és edzésére, mint segítőszer köszvény, rheuma, ischias és zsabánd. Turisták, kerékpárosok, vadászok és lovasok által sikerrel használva, elő- és utóerősítésre nagyobb turák után.

Egész üveg ára 2.— K. Fél üveg ára 1.20 K.

Kwizda-féle Fluid valódián kapható a győgy-szertárakban. — Főraktár Török József győgy-sz. Bpest, Király-u. 12. Andrássy-ut 26.

RATIONALIS HOMO ÉRTÉKESÍTÉS

hez szállítunk munkaképes

:: gépeket és formákat, :: téglá-, úrblokk-, tetőcserep-, csatorna- és alag-:: csövek gyártására.

Saját modern szerkezetek különl. gégy.

Dr. GASPARY & Co.

Markraustädt (Németország). — 228. számú broszura ingyen.

PAPEK JÓZSEF

BORONDOS ÉS FINOM BÓRARÚ KÉSZÍTŐ

BUDAPEST VIII. Rákóczi út 15. Kozárolag jobb minőségű árú.

Arjegysek ingyen és bérmentve.

NÉZZE MEG!

vásárlási kényszer nélkül

BALOGH GYULÁNÁL

Budapest, Kossuth Lajos-utca 8. félemelet a szebbnél-szebb női és férfi fehérneműeket, a jobbnál-jobb vászon és szatmánuméket, akkor nem fog máshol vásárolni! Szpecialista mennesszonyi kelengye készítésében.

MAGYAR STRUCZTOLLIPAR.

Dús választék! Saját gyártmányú

Strucztooll Kócsag divatos tűzék NŐI KALAPOKRA.

Guttman Antal Budapest, IV., Bécsi-utca 3. l. Olcsó gyári árak. Festés, tisztítás, gondőrités. — Telefon 91—13.

MARGIT GYŐGY-FORRÁS

Beregmege.

gyomor, belek, hágyhólyag s különösen a legérősebb hurutos bántalmáinál igen jó hatású még akkor is, ha vérszékete esete forog fenn.

Megrendelhető: EDESKUTY L.-nél Budapestben és a forrás kezelőségénél Munkácson.

BŐRSZÉKIPAR

KENDI ANTAL Budapest, IV., Semmelweis-u. 7.

ANGOL BŐRBUTOR készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. Ebédlőszék, iroda-fotelek valódi bőrrel. Utóbutor állványok kárj itonisa. Székálatalkítások!

David Károly és fia DOBOZGYÁRA

POSTATAKARÉK-PÉNZTÁR: MAGYAR-CHEQUE-SZÁMLA 4841. OSZTRÁK CHEQUE SZÁMLA 847956. SÜRGÖNY-CÍM: „CARTONAGE” TELEFON: 41-48.

Európában

miért tartják mindenütt a

DIANA-SZAPPANT

a szappanok királyának?

1. Mert a Diana-szappan minden tekintetben és minden családban megállja helyét.
2. Mert a Diana-szappan tartalmazza a legdrágább alkatrészeket: tiszta, sűrű epét, mézet és legfinomabb lanolint.
3. Mert úgy a francziák, mint az angolok által el van ismerve a Diana-szappan a legfinomabb és legbájosabb illatu toilette-szappannak.
4. Mert a Diana-szappant urak és hölgyek nemcsak elsőrendű bőrpóoló szappannak ismerik, hanem el van ismerve mint a legártalmatlanabb szőpítő toilette-szappan.
5. Mert minden gondos anya gyermekeit csak Diana-szappannal mosdatja és fürdeti, tudatában annak, hogy a Diana-szappan epét, mézet és lanolint tartalmaz nagy mennyiségben.
6. Mert csak a Diana-szappanról győződtek meg a hölgyek és urak, hogy az arczról lemossa az összes pattanást és a nedves, izzadt bőrből származó mitessert.
7. Mert csak a Diana-szappan óvja meg az urakat attól, hogy a carbunculus és furuncululus ne képződjenek egy-két lemosás által.
8. Mert a Diana-szappan és Diana-crém 8 nap alatt lemossa az összes tavaszi szeplőt az arczról és kézről.

Tisztelt uram! Egész meséket beszélnek családomban az Ön Diana-crém és szappanja csodás hatásáról a szeplők és pattanások lemosására. Kérek én is egy Diana-crém és két Diana-szappant. Ha nálam is úgy beválnak, mint a többiekéknél, úgy nagy reklámat csinálók Önnek. A küldeményt várom azonnal, utánvétellel.
London, 1909 január 8.
Üdvözlettel Charles Siemonds.

Tisztelt gyógyszerész ur! Kérek egy Diana-crém és egy Diana-szappant, de csak abban az esetben, ha tavaszi szeplőimet elveszthetem tőle. Ba a nőmnék arca és keze tele volt nagy sárgás szeplőkkel s tőle hallottam, hogy a Diana-crém és szappantól eltelt el. Utánvét mellett várom a szállításukat.
Páris, 1909 január 22.
Teljes tisztelettel Louise Riche.

Tisztelt gyógyszerész ur! Kérek sógorom és édes anyám részére három Diana-szappant és egy Diana fehér pudert. Allítólag jobb szappan és puder nem létezik a Dianánál. Legalább azt állítja, a ki használja.
Berlin, 1908 december 14.
Tisztelettel H. H.-né, mércsök neje.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arczon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

- Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 f.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 f.
Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 f.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) 1 kor. 50 f.

Kapható egész Európában a gyógyszertárakban, drogériákban és parfümériákban. Aki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész

Budapest, Károly-körút 5. sz.

(A legkisebb megrendelés is forduljon postával utánvétellel eszközöltetik.)

44. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 30.

Szerkesztési iroda: IV. Beátnoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek: Egész évre — 16 korona.
Félévre — 8 korona.
Negyedévre — 4 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

DUNANT HENRI.

A Vöröskereszt megalapítója.

A VILÁG egyik legnagyobb jóltevőjeként ünnepli azt a nyolcvankét éves öreg embert, aki ezen a héten hunyta le szemét szülőfalujában, a svájci Appenzell kanton Heiden nevű községében. Dunant Henriknek csakugyan jó volt ily nagy kort megérnie, mert ha tizenöt évvel ezelőtt hal meg, a szegények házából viszik ki a temetőbe. Így sem halt meg fényes palotában, de legalább tisztelet és elismerés vette körül már életében. Hogy ki volt ő? Az újságok már elmondották, hogy a genfi szerződés atyja, a Vöröskereszt-Egyesületek megalapítója. Kortársa és lelki rokona miss Florence Nightingalének, ki nemrég halt meg kilenczven éves korában, a harcztéri betegápolás úttörőjének. Az az angol aggszűz és ez a svájci agglégény a múlt század legnemesebb alakjai közül valók. A háború borzalmai ihlették meg mindkettőjüket — amaz a krimi háború sebesültjei közt enyhítette a leirhatatlan nyomort, ez a szolferinói csataterén jelent meg segítő csapatával — s a tábori kórházakban «lámpával járó hölgy» és a csatateréken fehér mütőköppönyegben járó «fehér ember» első gyanánt küzdöttek gyakorlati eszközökkel a háború ellen. Magát a háborút meg nem szüntethették, — az egy eljövendő, tisztultabb eszmék közt élő kor feladata lesz — tehát enyhítették borzalmaikat.

A sors kegyes volt mindkettőjökhez, s mindketten megérhették eszményük testté válását. Életük folyása nincs rokon vonások nélkül. Mindketten gazdag szülők gyermekei, s mindketten jelentékeny vagyonukat költik el, hogy szolgálhassák életük nemes feladatát. De sorsuk alakulásában nagy különbséget tesz származásuk. Miss Florence Nightingale nagy nemzetnek gyermeke volt s az angol nemzet, megérte az emberiségnek tett nagy szolgálatait, mely tiszteletadással jutalmazta meg és jelentékeny pénzbeli adományokkal nemcsak az el-

szegényedéstől óvta meg, hanem lehetővé tette, hogy a kórházi ápolás nagyarányban való fejlesztésével föltehesse a koronát életének munkájára. Dunant Henri, a kis nemzet fia, megtette azt, a mit saját nagy akaraterejével megtennie adatott, aztán szegénységbe, s hosszú éveken át a feledésbe merült.

A nagy akaratere, — ez volt sikerének legfőbb eszköze. Gazdag ember volt, mint emli-

DUNANT HENRI.

tetem. Családja Franciaországból vándorolt Svájcba s a nagy Rousseauval egy időben szerette meg Genfben a svájci polgárjogot. Ő maga atyjának pályájára készült, orvos lett belőle. De már ifjú korában melegen érzett a szive minden emberi nyomorúság iránt, s akkor lelte meg életének hivatását, mikor közismertté váltak miss Florence Nightingalének a krimi háború borzalmairól szóló híres leírásai. Akkortájt tört ki az olaszországi háború. Az ifjú svájci orvos, ápoló csa-

patot szervezve a saját költségén, a harcztérsietett s tanúja volt a szolferinói rémes embermészárlásnak. Ott szerzett benyomásai tették világszerte feltűnő olvasmányává «Emlékezés Szolferinóra» című könyvét, mely megrendítő színekkel s igazsággal tárta az emberi lélek elé a lombard csataterék szisztagató jeleneteit. Ezeren meg ezeken pusztultak el ott nyomorulttan, mert nem volt elég orvos és nem volt elég ápoló, a ki megmenthesse életüket. «Mit nem értek volna ott a kormányaik beelgyezésétől kiküldött tapasztalt, önkéntes segítők!» — így jajdul fel könyvében Dunant. — «Mennyi sok anyának lehetett volna megmenteni a fiát s egyszersmind a hazának is leendő támaszát! Vajjon nem volna-e lehetséges minden országban segítő társulatokat alapítani a végből, hogy háborús időben önként vállalkozókkal ápolat-hassák a harcztér sebesültjeit, nem tekintve nemzetiségüket?»

Ez volt az alap gondolata a vöröskereszt intézményének, melynek létrejöttén Dunant az akaratere csodáit művelte. Útra kelt, országgről-országgrá járt, hogy megnyerje terének a császárokat és királyokat, az egyházfejedelmeket, minisztereket, előkelő nőket s a tudomány embereit. Az akadályok sokféleségét kellett leküzdenie kitarásával. De nem csüggedett. Hiszen emlékezhetett még reá, hogy közvetlenül a szolferinói csata után sikerült megnyernie III. Napoleon császárt és Mac Mahon fővezér hozzájárulását, hogy bocsássák szabadon s adják vissza az ápolók nélkül maradt sebesülteknek a hadifogságba került osztrák orvosokat. Most sem kímélt pénzt, időt, fáradságot, s a szűkebb katonákkal szemben (kik sehogy sem érthették meg, minek avatkozik a «civil ember» a katonák dolgába), a magasabb s tisztultabb belátáshoz fordulva, sikerült oly pártfogókra szert tennie, mint III. Napoleon császár és I. Vilmos porosz király — a későbbi ellenfelek — s a szász király.

Kimondhatatlan fáradozás után 1863-ban végre összeült a genfi nemzetközi gyűlés, melyre